

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Πολλοί είναι εκείνοι οι όποιοι μάς ρωτούν, γιατί δεν εμπλουτίζουμε την ύλη του περιοδικού μας, με ποικίλη ύλη, εφόσον η καθηραϊκή συνεργασία εμφανίζει μια άκατα-νόγητη καθυστέρηση στην παρουσία της στα νεοελληνικά γράμματα.

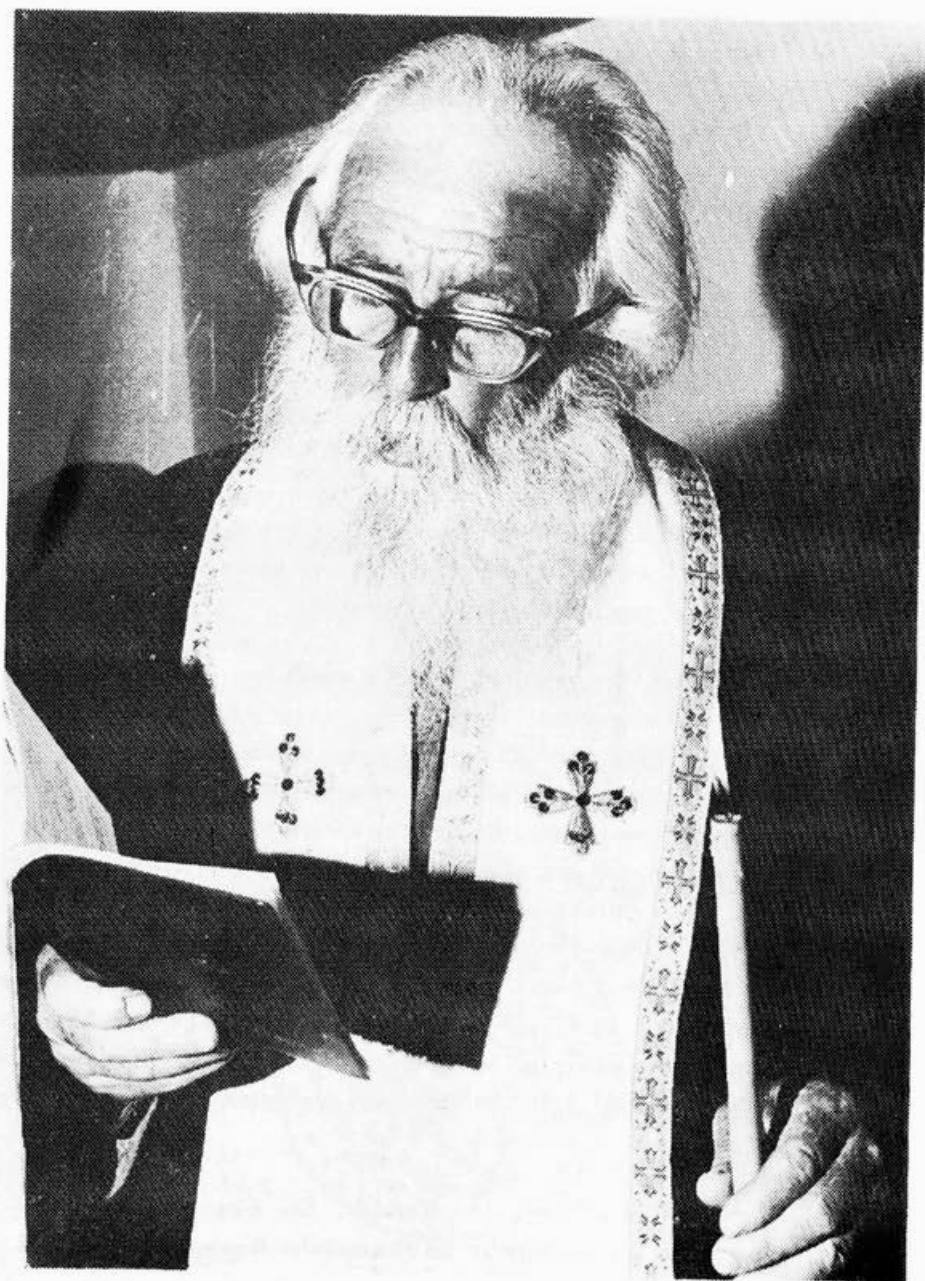
Τους λόγους της άπουσίας αυτής, τους εξηγούμε στο προηγούμενο σχετικό σημείωμά μας.

Ώρα, όσον άφορᾷ τις πάντα από καλές προθέσεις εκ-κινούσες συστάσεις τών φίλων μας, για διεύρυνσι της συ-νεργασίας με ύλη άσχετη προς τὸ Νησί μας καὶ γραμμένη από μή Γαιριώτες, είναι ένα θέμα πού όπως καὶ άλλοτε τὸ ἐγράψαμε, θά μάς κάνει νὰ ξεφύγουμε από τὸν ἀρχικό σκοπὸ πού ἐτάξαμε καὶ πού είναι νὰ κρατήσουμε τὴν ἐκδο-σὴ μας αὐτήν, καθαρά **Καθηραϊκή**.

Ξε μιά ἐποχή, πού ὁ κάθε συνέλλην ὁ γνωρίζων γρα-φὴν καὶ ἀνάγνωσιν, ἀσχολεῖται, εἴτε με ποιήσιν, εἴτε με πεζογραφίαν, εἴτε με συγγραφὴν θεατρικῶν ἔργων, είναι φυσικό οἱ τοιούτου εἴδους προτάσεις νὰ ἐκκινοῦν ὀλίγων καὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ, διότι παρὰ τὴν πληθώραν τῶν κυκλο-φορούντων παντὸς εἴδους καὶ μορφῆς λογοτεχνικῶν ἐντύ-πων, είναι πολλοί ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἴ-δωσιν τὰ κείμενά τους δημοσιευόμενα σὲ μιά ἐκδοσι ὑψη-λοῦ ἐπιπέδου, ὅπως χαρακτηρίζουν τὴν ἰδική μας, οἱ γνω-ρίζοντες τὰ πράγματα. Ἐκὼς ὅσον συμπαθῆς καὶ ἐὰν είναι ἡ πρόθεσις ὧν αὐτῶν, ἐμεῖς δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ ξεφύγωμεν από τὴν ἀρχικὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐχα-ράξαμεν.

Ἐπιμένομεν εἰς τὴν ἄποψιν, ὅτι ἐὰν ἐνεργοποιηθῇ τὸ σύγχρονον πνευματικὸν **Καθηραϊκὸν** δυναμικόν, πολλά θὰ προσφέρῃ καὶ εἰς τὸν τύπον μας, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐκδόσις μας θὰ παραμείνῃ **Γαιριώτικη**.

Ἄρης Π. Γαισιέλιας

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΟΦΙΟΥ

«Βιβλική μορφή σε ώρα προσευχής»

Είπε πώς θαρχόταν

Μπήκε στο μεγάλο ζαχαροπλαστείο με τον αέρα κοσμοπολίτη. Ήξερε τη διτρίνα με τις τούρτες. Δεν χρειάστηκε να ψάξει ή να ρωτήσει. Η κοπέλλα με την ποδιά, χρώμα ροδάκινο, τον πλησίασε συννευταλμένη.

— Μπορώ να σας εξυπηρετήσω;

Της έριξε μια ματιά γεμάτη άρνηση μα αμέσως σχεδόν μετάνοισε για το ανάγωγο φέρσιμό του.

— Αυτήν! είπε, δείχνοντας μια τούρτα του κιλού καλυμμένη με σοκολάτα υγείας και γαρνιρισμένη μ' ένα σωρό χρωματιστές λιχουδιές.

— Για γενέθλια; ξαναρώτησε το κορίτσι. Θα σας κάνω τότε δώρο κι ένα ωραίο κεράκι! Βέβαια, ίσως να πέσει μικρή, αν έχετε πολλούς προσκαλεσμένους... Την κοίταξε χαμογελώντας πικρά.

— Θα φτάσει! πρόσθεσε μόνο. Σας ευχαριστώ!

Σαν πλήρως, προχώρησε δεξιά, εκεί που δυο άλλες κοπέλλες είχανε την ευθύνη της παράδοσης. Άλλη καθυστέρηση. Εδώ, ακριβώς μπροστά του, μια λεπτή γυναίκα σιλουέτα περίμενε υπομονετικά να της διπλώσουν ένα ταψάκι με λαχταριστούς μπακλαβάδες. Δεν θα της έδινε ιδιαίτερη σημασία αν εκείνη πισωστρέφοντας δεν έβγαζε μια φωνή χαρούμενης έκπληξης.

— Μανώλη!

Η καρδιά του πήγε να σπάσει! Η Λίνα, είκοσι χρόνια είχε να τη δει, μια αγάπη της νιότης, να του απλώνει το χέρι και να του χαμογελά. Βγήκανε μαζί.

— Χαθήκαμε, γιατί; Τη ρώτησε κοιτάζοντας τα, πάντα σαν κάρβουνο, μάτια της. Τόσο πολύ, λοιπόν, σε συνεπήρε αυτός ο γάμος;

Αντιλήφθηκε την ειρωνεία. «Νάξερεις πόσα πέρασες!», θάθελε να του πει.

— Τι κάνει ο σύζυγος; Ήτανε, θαρρώ, θαλασσινός. Ήξερε μερικά της.

— Είναι πάντοτε! Τον κέρδισε τελικά το υγρό στοιχείο και οι... ξένες πατρίδες! Σπάνια έρχεται στην Ελλάδα. Μια φορά στα δυο χρόνια. Κι ούτε. Στέλνει, βέβαια, χρήματα. Είναι και το παιδί που θέλει τα έξοδά του, τα λούσα του. Η κόρη μου!

Είπε κι αυτός δυο λόγια για τη μοναξιά του. Εργένης, υπάλληλος σε μια εταιρεία απορρυπαντικών, λίγο συγγραφέας με μυθιστορήματα κλειδωμένα στο συρτάρι... Ξαφνικά, θυμήθηκε τη τούρτα που κρατούσε. Έπρεπε να χωρίσουνε. Τόλμησε.

— Ξέρεις, Λίνα, σήμερα έχω γενέθλια! Θάθελα ναρχόσουν, έστω για λίγο, σπίτι μου! Να θυμηθούμε τα παλιά... Τι λες;

— Δύσκολο, Μανώλη! Έχω και τη μικρή που πρέπει να διαβαστεί! Ζει ακόμη η γιαγιά, η μητέρα μου ξέρεις, αλλά...

— Σε παρακαλώ, Λίνα! Είκοσι χρόνια έχουμε να πούμε δυο κουβέντες...

Φάνηκε πως την έπεισε. Θαρχόταν, λέει, γύρω στις οκτώ. Για μια ωρίτσα, στιγμή περισσότερο. Κι ύστερα μ' ένα ταξί θα ξαναγύριζε στη βάση της. Της έχωσε την κάρτα του στο χέρι και προχωρήσανε καθένας χωριστά. Λαίμαργο το πλήθος αμέσως τους κατάπιε.

Χρόνια τώρα, τα γενέθλιά του τα γιόρταζε περίεργα ο Μανώλης. Χωρίς κόσμο. Τοποθετούσε όμως μια τούρτα με το μονάκριβο κεράκι μπροστά του. Έβρισκε ένα δίσκο για το πικ - απ που να τον συγκινεί και το γλεντούσε έτσι, με τον εαυτό του. Πίνοντας διπλά τα ουϊσκάκια του. Σκαλίζοντας παλιές φωτογραφίες. Μελετώντας σύγχρονη λογοτεχνία...

Κάποια στιγμή, φυσούσε το κεράκι και, κόβοντας στη συνέχεια ένα μεγάλο κομμάτι τούρτα, «Στην υγεία μου και πολύχρονος!» φώναζε, για να τ' ακούσει πάλι ο ίδιος. Σαν βαριότανε στο τέλος, έχωνε την υπόλοιπη τούρτα στο ψυγείο και κατευθυνότανε στην κρεβατοκάμαρα. Αύριο θάτανε η μέρα σαν τις άλλες.

Απόψε όμως περίμενε τη Λίνα. Τώρα τα πράγματα διαφέρανε. Τη φανταζότανε ν' ανεβαίνει ανάερη, κρατώντας μίαν αγκαλιά λουλούδια. Πώς να τη φιλήσει μέσα σε τόσα λουλούδια! Πού να βρει το μάγουλό της ή τα χείλη της! Πώς να τα ξεχωρίσει μέσα σε τόσα λουλούδια!

— Είσαι ευτυχισμένη; Θα τη ρωτούσε. Κι εκεί-

νη, κουνώντας περίεργα το κεφάλι:

— Σαν βλέπω την κόρη μου σκέπτομαι: μήπως είμαι; Σαν όμως κοιτάζω μέσα στον καθρέφτη, σαν φιλοσοφώ για τη ζωή και την πλάνη της, τότε δεν πιστεύω ούτε στο Θεό, ούτε στους ανθρώπους, ούτε στην ευτυχία! Θα του απαντούσε. Ήξερε το χαρακτήρα της. Και τον δεχότανε. Από τότε που διαβάζανε μαζί τη «Μαντάμ Βου» και το «Ένα δένδρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν». Θυμάται πάντοτε τις αντιδράσεις της. Τα ερωτηματικά της.

Κοίταξε το ρολόϊ. Ο χρόνος κυλούσε. Επτά και μισή κιόλας. Ακόμη μια επιθεώρηση στο διαμέρισμα. Τα πάντα σε τάξη. Τα βιβλία, το γραφείο, οι πίνακες, οι καρέκλες, το τραπέζι. Θυμήθηκε κάποιον σπρέϊ ξεχασμένο που αρωματίζει το χώρο. Σ' ένα δευτερόλεπτο το δωμάτιο είχε μεταφορωθεί σε γωνιά δάσους.

Όταν θα φυσούσε το κεράκι, εκείνη σίγουρα θα του τραγουδούσε τα «Ευτυχισμένα γενέθλια». Έτσι, για το καλό. Ύστερα θ' άνοιγε το τσαντάκι και θάβγαζε ένα μικρό χρυσαφένιο κουτί. «Για σένα, με αγάπη!», θα τούλεγε. Και θα τον φιλούσε γλυκά.

— Να τ' ανοίξω; Θα ρωτούσε τότε αμήχανα.

— Μα είναι δικό σου, κουτέ!

Θα το ξεδίπλωνε, λοιπόν, τσαλακώνοντας έστω το φιογκάκι και μέσα; Ένα καταπληκτικό μπρελόχ με το ζώδιό του: ήταν ζυγός!

— Δεν έπρεπε! Γιατί; Θάναι πανάκριβο!

Κοίταξε πάλι το ρολόϊ. Οκτώ και είκοσι. Μια ματιά στον καθρέφτη. Αυτή η κοιλιά! Τούρβε να

δρίσει τα... δόντια του. Θα κάνω γυμναστική και θα πέσει! Δεν το πίστευε. Χώθηκε ξανά στην πολυθρόνα...

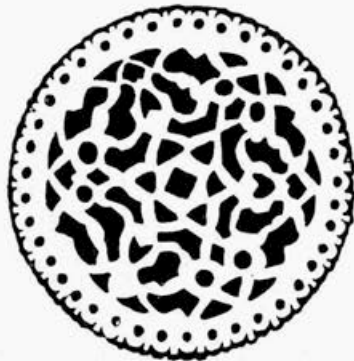
Το ρολόϊ έδειχνε τώρα εννέα και βάλε. Κάτι άρχισε να τον τσιμπά. Μήπως έχασε τη διεύθυνση; Μήπως κάτι της συνέβηκε; Το τηλέφωνό του βουβό. Αν ήξερε το δικό της... Άφησε στην άκρη τους ρεμβασμούς. Γιατί φοβόταν. Φοβόταν μην και τη χάσει για δεύτερη φορά. Μα τα μάτια της το μεσήμερι δείχνανε τόση πειστικότητα. Θεέ μου!

Ο χρόνος διασπαστικός, σκληρός, ανελέητος. Χωρίς συναισθήματα ο χρόνος. Δέκα και μισή. Γιατί να μην έλθει; Θα ήταν μαζί της απέραντα ευγενικός. Αν δεν ήθελε, μπορεί και να μην τη φιλούσε. Του έφτανε μόνο να την έχει λίγο κοντά του, έναν άνθρωπο - να ζωντανό κι αγαπημένο! Να πούνε δυό λόγια, να πάρει μιάν ευχή, να διηγηθεί μιάν ιστορία. Δεν ζητούσε πολλά, θυσίες και κουραφέξαλα.

Έβαλε το κεφάλι του μέσα στα χέρια, απελπισμένος διπλά. Τώρα δεν ήταν μόνο η μοναξιά, ήταν και το ξεγέλασμα. Η ζωή του όλη ένα θαμπό φθινόπωρο. Και ξάφνου, νάτην μια ηλιαχτίδα! Της άπλωσε το χέρι μα του ξέφυγε. Καμμιά ελπίδα, λοιπόν, καμμιά προοπτική;

Σηκώθηκε και προχώρησε στην κρεβατοκάμαρα να φορέσει τις πυτζάμες. Ο ύπνος, σαν ερχότανε, θάτανε μια λύτρωση. Αλλά δεν μπορούσε να το χωνέψει. Γιατί η Λίνα να του το κάνει αυτό; Κι όμως, είπε πως θαρχόταν...

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΟΥΛΕΝΤΙΑΝΟΣ

·Εσὺ

Πατρίδα, ἥλιος,
έννοιες ἀνύπαρκτες
ἀν μέσα στην ἀβυσσο
της ξεχασμένης ὑπαρξῆς σου
δε ψάξεις νὰ τις βρεις
εσὺ νὰ τις στεριώσεις.
Τότε μονάχα θὰ σωθεῖς
τότε το καλύβι σου
θὰ χτίσεις.
Τὴ γέφυρα
στην ἀντίπερη στιγμή
εσὺ θὰ θεμελιώσεις
κτυπώντας πάνω
στο καυτό ἀμμόνι τοῦ Θεοῦ
τὰ χρόνια τὰ δικά σου.
Τὰ χρώματα τῶν λουλουδιῶν
τ' ἀστέρωμα τῆς νύχτας
ορφανεμένες ἐστίσεις
προσμένουν στο σκοτάδι.
Πρέπει νὰ παιδέψεις τὰ μάτια σου
νὰ βρουν τὸ φῶς,
εσὺ ν' ἀνάψεις
τὸ λυχνάρι.
Οἱ πιότεροι περπατητές
θὰ φύγουνε τυφλοὶ
ποτέ τους δε θὰ δουν
στοὺς κάβους τὸ φανάρι.
Μῆτε τ' Ὀμήρου τὶς ὠδὲς
ν' ἀκούσεις δε μπορεῖς,
ἀν τὸν Ὀδυσσεά δεν ονειρευτεῖς
ἀν τὴ ροζισμένη πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σου

δε γκρεμίσεις.
Τότε θ' ἀφουγκραστεῖς
τὸ χαλασμό·
τὸ κύμα με τὸ δράχο
νὰ φωνάζουν.
Γιατί στ' ἀλήθεια νοιάζεσαι
τὴν ἄμμο νὰ μετρήσεις;
Δεν εἶναι κει κρυμμένο
τὸ ταξεῖδι.
Στοῦ πόλεμου
καὶ τῆς οργῆς τ' ἀχνάρια
μένει κουρνιασμένο.
Κανεῖς δεν ἔμαθε γιατί
Ποιὸς μπόρεσε ποτέ
τὴν ἄμμο νὰ μετρήσει;
Τὸ σκάψιμο κοντολογῆς
μόνο τὴ κόλαση βαθαίνει...
Τὰ παραδεισένια βήματα
πὼς ἐτσι σπαταλᾷς
στὶς καθημερινὲς μικρὲς σου ἀσχολίες;
Τὸ ξέρω
δεν ἔχεις ἄλλη πέτρα νὰ σταθεῖς
μιάς καὶ τὸ Θεὸ σου κοροϊδεύεις,
μὰ εἶσαι πάλι
εσὺ,
μὴ τὸ ξεχνᾷς,
τὸ τέλος κι ἡ ἀρχὴ
τ' ὀρίζοντα που βλέπεις.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΥΘΕΡΗΣ
Μάϊος, 1986

Ἀπάντησις εἰς ἀντίλογον

Διὰ τρία συγκεκριμένα ἐπὶ μέρους θέματα τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὀλίγα περὶ Αὐστραλίας» ἀρθρου μου, δημοσιευθέντος εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 10, 11, 12 καὶ 13, ἐν συνεχείᾳ, τεύχη τοῦ περιοδικοῦ μας, δύο φίλοι προέβαλαν ὠρισμένας ἀντιρρήσεις - διαμφισβητήσεις.

Ὁ μὲν διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἑνὸς θέματος, ὁ δὲ διὰ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀλήθειαν τῶν ἄλλων δύο.

Ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι ἰσως παρομοία τις ἀπορία ἢ διαμφισβήτησις νὰ ἔχει γεννηθῇ καὶ εἰς ἄλλον τινα, ἐπροτίμησα εἰς τὸν ἀντίλογόν μου ν' ἀπαντήσω ἀπὸ τὴν φιλόξενον στήλην τοῦ ἀγαπητοῦ μας περιοδικοῦ καὶ ὄχι χωριστὰ ἰδιωτικῶς εἰς τὸν καθένα.

Ἐφ' ὧ:

Ὁ μὲν ἕνας, παλαιὸς φίλος, παμφίλτατος, μοῦ ἔγραψεν ὅτι τὰ περὶ τῶν ὑπογείων ὑδάτων (ὑπογείων τεραστίων λιμνῶν) καὶ τὰ περὶ τοῦ γιγαντιαίου δένδρου τῆς Καλιφόρνιας (διὰ τοῦ καρμοῦ τοῦ ὁποίου ἔχει διανοιγὴ καὶ ὑφίσταται δρόμος ἐν χρήσει διὰ τροχοφόρα, κλπ.) δὲν εἶναι ἀληθῆ, ὅτι εἶναι φανταστικά...

Καὶ τοῦ ἐνθυμίζουν τὰ «καμῶματα» τοῦ γέρου - Κοπέλη (στὸ Τσιρίγο), ποῦ ἐν τῇ «μυθομανίᾳ» του ἔλεγε τὰ πλέον ἀπίθανα.

Ἀληθές εἶναι ὅτι ὁ γέρο - Κοπέλης ἔχει ἀφήσει ἐποχὴν καὶ θὰ πρέπει ἐν τῇ Λαογραφίᾳ τῆς Νήσου νὰ ἀποτελέσῃ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν Κεφάλαιον.

Ὅμως, ἐν προκειμένῳ, ὁ ἀγαπητὸς φίλος θὰ πρέπει νὰ πεισθῇ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι «μυθοπλασία».

Καὶ δὴ, εἰδικώτερον:

Ἐὰν δὲν πεισθῇ ἀπὸ τὰ διάφορα — σπουδαῖα δὲ τῶ ὄντι — περιγραφικὰ ἔργα τῶν T.A.G. HUNGERFORD, FRANK HURLEY, DAVID FLEAY, κλπ., ἃς προστρέξῃ εἰς τὸ ἀρμόδιον Υπουργεῖον διὰ νὰ πληροφορηθῇ σχετικῶς.

Κατὰ καλὴν σύμπτωσιν κατοικεῖ εἰς τὴν Πρωτεύουσαν Πολιτείας καὶ δὲν θὰ τοῦ εἶναι κόπος τοῦτο.

Προς τοῦτοις ἃς ἀνατρέξῃ εἰς τὰ κάτωθι βιβλία

1) AUSTRALIA IN ITS PHYSIOGRAPHIC AND ECONOMIC ASPECTS καὶ 2) HISTORICAL RECO-

RDS OF AUSTRALIA καὶ 3) ALL ABOUT AUSTRALIA.

β) Ὡς πρὸς τὸ γιγαντιαῖον δένδρον τῆς CALIFORNIA.

Τὸν παρακαλῶ νὰ ἀναζητήσῃ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς μεγάλης πόλεως (ὅπου κατοικεῖ) τὸ ἐξῆς βιβλίον: SHEPP'S PHOTOGRAPHS OF THE WORLD (τῶν JAMES W. SHEPP καὶ DANIEL B. SHEPP) πρόκειται περὶ ἐκδόσεως τῆς OCEANIC PUBLISHING COMPANY τῆς PHILADELPHIA, PA, USA.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 467 φύλλον τοῦ ἐξαίρετου αὐτοῦ βιβλίου θὰ εὕρῃ τὴν φωτογραφίαν τοῦ δένδρου αὐτοῦ, ἀναδημοσιευομένην παραπλευρῶς.

Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ βιβλίον, κατ' εὐτυχίαν συγκυρίαν συμβαίνει νὰ τὸ ἔχω, ἐξ' οὗ λόγου ὑπευθύνως (ἀπὸ καθέδρας) ὁμιλῶ καὶ γράφω περὶ τοῦ γιγαντιαίου αὐτοῦ δένδρου.

Ἡ παρατιθεμένη ἐδῶ φωτογραφία θὰ πείσῃ τὸν δῦσπιστον καὶ ἀγαπητὸν φίλον.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὰς ἀντιρρήσεις - ἀμφισβητήσεις τοῦ ἑνὸς.

Τώρα, ὡς πρὸς τὸν ἄλλον.

Αὐτὸς θέτει ζήτημα ἀκριβείας ὡς πρὸς τὸν ποταμὸν Murray καὶ δὴ κατὰ πόσον συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγάλων ποταμῶν τοῦ Κόσμου.

Κατὰ σύμπτωσιν, ὁ περίφημος Κουστῶ, εἰς κατ' αὐτὰς προβαλλομένην εἰς τὴν ἐδῶ Τηλεόρασιν ταινίαν διὰ τὸν ποταμὸν Ἀμαζόνιον μὲ τὰ τῶσα ἰδιάζοντα καὶ θαυμαστά θέματά του, εἰς εἰδικὴν ἐκεῖ ἐξερεύνησίν του καὶ μελέτην του, ἀναφέρει καὶ διὰ τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ προκειμένου ποταμοῦ τῆς Αὐστραλίας MURRAY.

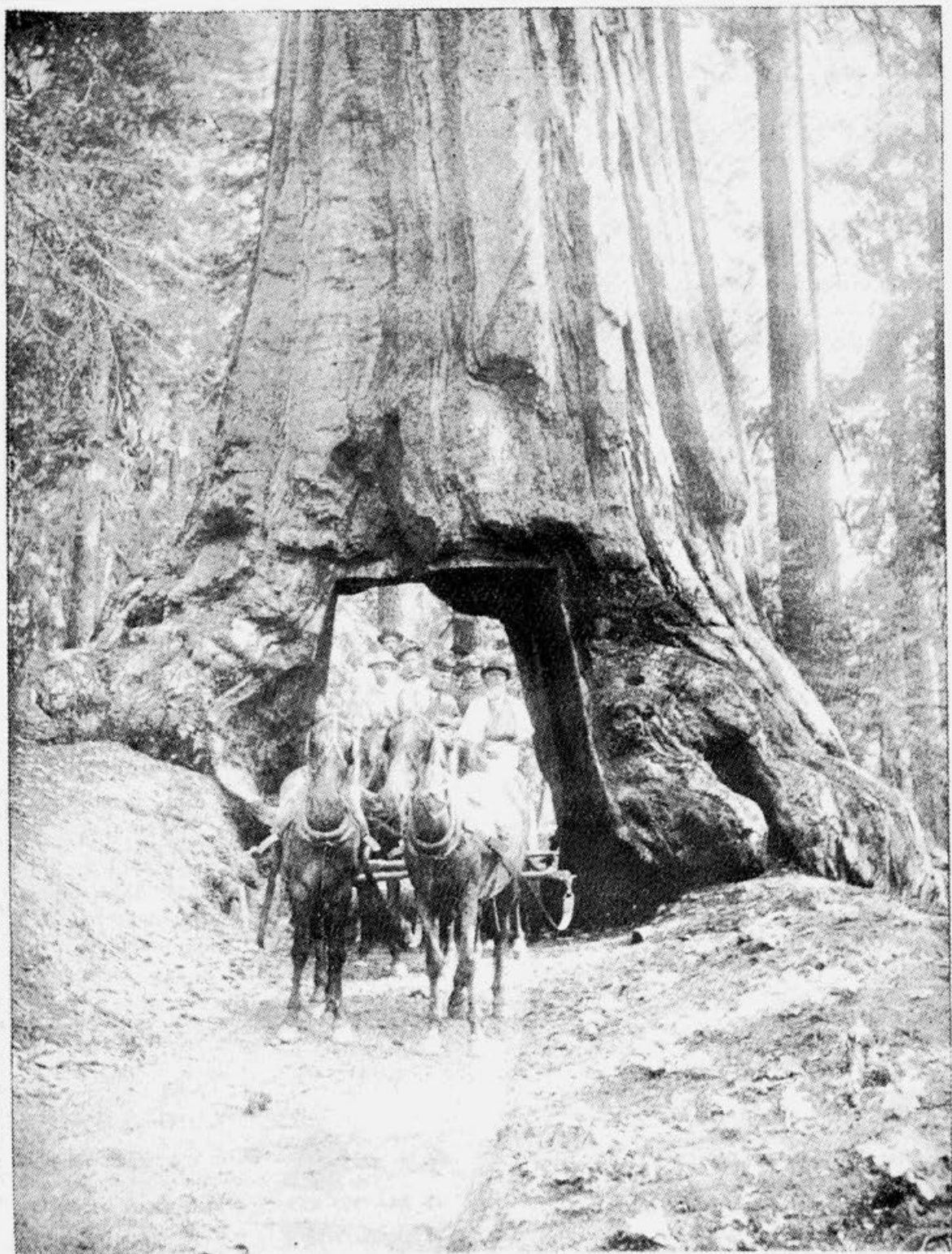
Καὶ ἂφ' οὗ περὶ τῶν ποταμῶν ὁ λόγος, ἃς ἐπιτραπῇ νὰ μνημονευθῶν ἐδῶ μερικοὶ μεγάλοι — οἱ μεγαλύτεροι τοῦ Κόσμου:

1) Ὁ Ἀμαζόνιος, εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ δὴ εἰς τὴν Βραζιλίαν. Πηγάζει ἀπὸ τὰς Ἀνδεῖς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τοῦ Κόσμου.

Ἐχει μῆκος 4000 (τέσσαρες χιλιάδες) μίλια περίπου.

Διὰ τὸν Ἀμαζόνιον παρατηρεῖται ὅτι ἡ θάλασσα

BIG TREE, CALIFORNIA.—The big trees of California are known the world over and are specifically termed the *sequoia gigantea*, and abound only in California. They occur in groves or patches, which are scattered over limited areas. They grow to a great height, ranging from two hundred to three hundred feet, and attain a circumference from seventy-five to one hundred feet. The above is a photograph of one of the trees, showing the trunk, through which a four-horse stage coach passes. This tree measures twenty-five feet in diameter, and it stands in the Mariposa Grove.

σα πέραν τών έκβολών αὐτοῦ, καί ἐπὶ πολὺ μεγάλην ἀπόστασιν, δὲν εἶναι ἀλμυρῇ. Τόσον πολλὰ καὶ ὀρμητικὰ εἶναι τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ.

2) Ὁ Νεῖλος ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ ἔχει μήκος 3.600 (τρὶς χιλιάδες ἑξακόσια) μίλια περίπου.

Εἶναι ὁ δεῦτερος τοῦ Κόσμου.

3) Ὁ YANGTSE εἰς τὴν Κίναν, ὁ ἐπιλεγόμενος Κυανοὺς ποταμός. Ἐχει μήκος 3.200 (τρὶς χιλιάδες διακόσια) μίλια περίπου.

4) Ὁ MISSISSIPI, εἰς τὰς U.S.A. Ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ καὶ ἔχει μήκος καὶ αὐτὸς 3.200 (τρὶς χιλιάδες διακόσια) μίλια περίπου.

5) Ὁ MISSOURI, εἰς τὰς U.S.A. καὶ αὐτὸς. Ἐνοῦται μὲ τὸν MISSISSIPI καὶ ἔχει μήκος 3.000 (τρὶς χιλιάδες) μίλια περίπου.

6) Ὁ CONGO, εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἐχει μήκος 3.000 (τρὶς χιλιάδες) μίλια περίπου.

7) Ὁ NIGER, ἐπίσης εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 3.000 (τρὶς χιλιάδες) μίλια. Ἐβάλλει εἰς GULF OF GUINEA.

8) Ὁ Χουέγκ - Χό, εἰς τὴν Κίναν, ὁ ἐπιλεγόμενος Κίτρινος Ποταμός. Ἐχει μήκος 2.700 (δύο χιλιάδες ἑπτακόσια) μίλια περίπου.

9) Ὁ Βόλγας, εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 2.400 (δύο χιλιάδες τετρακόσια μίλια).

10) Ὁ Ἀρκάνσας εἰς τὰς U.S.A. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 2.000 (δύο χιλιάδες) μίλια. Ἐνώνεται μὲ τὸν MISSISSIPI, ὅπως ἐπίσης μὲ αὐτὸν ἐνοῦται καὶ ὁ MISSOURI.

11) Ὁ ST. LAWRENCE, εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν (CANADA καὶ U.S.A.) ὅπου καὶ ὁ περίφημος, μοναδικὸς εἰς τὸν Κόσμον, Νιαγάρας. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 1.800 (χίλια ὀκτακόσια μίλια).

12) Ὁ Δούναβης ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Διασχίζει, ὡς γνωστὸν, πολλὰς Χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει μήκος περὶ τὰ 1725 (χίλια ἑπτακόσια εἴκοσι πέντε) μίλια.

13) Ὁ Εὐφράτης μὲ τὸν Τίγρητα, οἱ δύο αὐτοὶ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Μεσοποταμίας, μήκους ὁ μὲν πρῶτος περὶ τὰ 1700 (χίλια ἑπτακόσια) μίλια, ὁ δὲ δεῦτερος περὶ τὰ 1900 (χίλια ἑννεακόσια) χιλιόμετρα, ἐκβάλλουν εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

14) Ὁ BRAHMAPUTRA, εἰς τὴν Ἰνδιαν, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κόλπον τῆς Βεγγάλης. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 1700 (χίλια ἑπτακόσια) μίλια.

15) Ὁ MURRAY τῆς Αὐστραλίας (περὶ οὐ ἄνω-

τέρω) ἔχει μήκος περὶ τὰ 1.600 (χίλια ἑξακόσια) μίλια. Ἐκβάλλει εἰς τὸ AUSTRALIAN BIGHT.

Μετ' αὐτοῦ ἐνοῦνται δύο σπουδαῖοι ποταμοὶ τῆς Αὐστραλίας, ὁ DARLING RIVER καὶ ὁ MURRUMBIDGE.

16) Ὁ GANGES, εἰς τὴν Ἰνδιαν. Ὁ ἱερὸς Ποταμὸς τῶν Ἰνδιῶν. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 1.500 (χίλια πεντακόσια) μίλια καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κόλπον τῆς Βεγγάλης.

17) Ὁ PARANA (ἄλλως γνωστὸς ὡς LA PLATA) εἰς τὴν Ἀργεντινὴν. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 3.000 (τρὶς χιλιάδες) χιλιόμετρα. Ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

18) Ὁ Δνεῖπερος, εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 2.150 (δύο χιλιάδες ἑκατὸν πενήντα) χιλιόμετρα. Ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

19) Ὁ δὲ περίφημος καὶ ὀνομαστός Ρήνος, εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐχει μήκος περὶ τὰ 1.300 (χίλια τριακόσια) μόνον χιλιόμετρα, ἐκβάλλει δὲ εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν.

Παραλείπομεν ἄλλους.

Τὰ περὶ τῶν ποταμῶν πάντως αὐτῶν ἐνδιαφέροντα εἶναι πολλὰ, πάρα πολλὰ: — ὡς π.χ. διὰ τὸν ἱστορικὸν Νεῖλον, διὰ τὸ διδυμον τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος, διὰ τὸν Βόλγαν (μὲ τὰ τοῦ Ποτέμκιν καὶ τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης), διὰ τὸν ὀριζοντίως πως διασχίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ μέχρι τοῦ Σουλινά καὶ τὸ περίφημον Δέλτα, πασίγνωστον Δούναβιν, διὰ τὸν Γάγγην τῶν Ἰνδιῶν, μὲ τὴν ἱερὰν τοῦ πόλιν BENARES, κλπ., ἀλλ' ὅλα αὐτὰ ἐκφεύγουν τοῦ παρόντος.

Διὰ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς αὐτοὺς ὑπάρχουν ἱστορίαι, θρύλοι, ὕμνοι, πολλοὶ (ὅπως π.χ. διὰ τὸν Δούναβιν, διὰ τὸν Βόλγαν, διὰ τὸν Γάγγην).

Ἄλλ' ἢ μνεῖα ὅλων αὐτῶν τῶν ποταμῶν, ομολογεῖται, πρέπει νὰ λογίζεται ὡς ἐκφεύγουσα τοῦ προκειμένου θέματος.

Συγχωρητὴ — ἐλπίζομεν — καθ' ὃ προκληθεῖσα ἀπὸ τὴν ἀμφισβήτησιν, ὡς ἄνω, τοῦ φίλου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (JIMMY) ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΩ

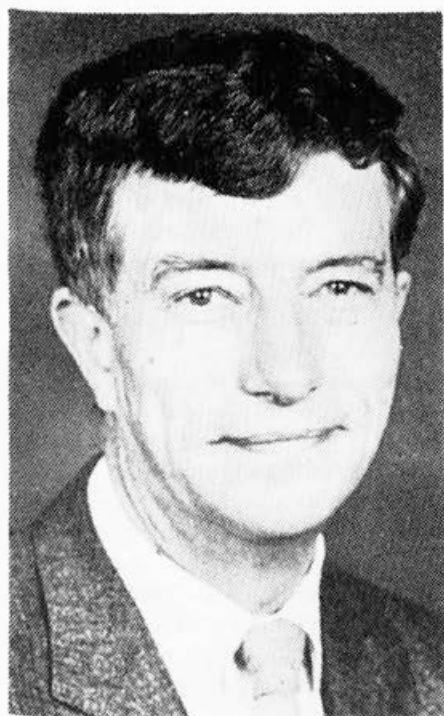
Πολλοί, πάντως, ὀφείλονται εὐχαρισταὶ καὶ εἰς τοὺς δύο, κυριώτερον ὅμως εἰς ἐκείνον, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον γίνεται: α) ἡ δημοσίευσις τῆς ὥραιας καὶ χαρακτηριστικῆς αὐτῆς φωτογραφίας καὶ β) ἡ μνεῖα διὰ τὸν γέρο - Κοπέλλη (σημ. ἀπὸ τὰ Ἀλφειοῦ) τὸν ὥραϊον αὐτὸν «Τύπον», τὸν ἀπαράμιλλον αὐτὸν Κυθῆριον «Μυγχάουζεν».

Τζώρτζ Χάξλεϋ

Οι δεσμοί που μπορούν να μας συνδέσουν με τους τόπους που αγαπήσαμε είναι συνήθως εύλογοι, αποτιμώμενοι σε πράξεις που έτυχε να τους προσφέρουμε και σταθεροί, αλλά πρόσκαιροι, κρατούν ένα διάστημα δύο το πολύ τριών γενεών των κατοίκων και έπειτα λησμονούνται. Οι ακατάλυτοι που διαρκούν στους αιώνες περιορίζονται στους όσους πέτυχαν μια δυνατή θωράκιση στη προσπάθειά τους.

Η πλέον καθαρόαιμη ανασκαφική έρευνα που διεξήχθη στο νησί μας ήταν η της ομάδος Ζ. Νικ.

Γκόλνστημ και Τζώρτζ Χάξλεϋ, που έγινε κυρίως στη τοποθεσία Καστρί με επέκταση προς εκείνες του Βόθωνα και Άσπρογα κατά τα έτη 1964 και 1965, κι εστάθη αποκαλυπτική για την μεταξύ του 2000 και 1450 π.Χ. αποικία του Μινωικού Κράτους στο τόπο μας. Πέραν των πήλινων και άλλων αντικειμένων, προέκυψαν τεκμήρια απτά της επαφής των κατοίκων με τους Κρήτες, κυρίως κτισματικά κατάλοιπα του οικισμού και διαπιστώθηκε ότι παρέμεινε αναλλοίωτη μάλλον η γεωμορφική διαμόρφωση της ακτής.

Το θαυμάσιο διδλίο που εξέδωσαν το 1972

«Κύθηρα, ανασκαφές και μελέτες ενεργηθείσες από το Μουσείο του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας και τη Βρετανική Σχολή Αθηνών», αποτελεί με τη πνοή, λιτότητα (χωρίς φορτική πολυμάθεια και τολμηρές εικασίες) καθώς και τις υγιείς κρίσεις του, το απαραίτητο επιστημονικό εφόδιο του νησιού μας. Αντιλαμβάνομεθα λοιπόν τις δυσκολίες που επάλαισαν μέχρις ότου φέρουν σε πέρας το έργο τους κι ότι τα συμπεράσματά τους δεν θα είναι δυνατό να διαβληθούν.

Τα Κύθηρα απέδωσαν ο επί μακρύ διάστημα προσφιλής πόλος της δράσης του κ. Χάξλεϋ, που δεν παρεσύρθη κατά τη διεξαγωγή των ανασκαφών από τυχαίες εμπνεύσεις, αλλ' ακολούθησε την ενδεδειγμένη μέθοδο και μας εμπέδωσε την «αιώνια χαρά» του φωτός που άναψε να δούμε τα σπλάχνα του νησιού και διερευνηθεί έτσι η βαθύτερη πτυχή της ιστορίας τους.

Αναφερόμεθα επίσης και στις προηγούμενες εμπειριστατωμένες μελέτες που εδημοσίευσε, όταν δήμε προς βήμα από του 1962 και πιθανόν προηγούμενα, παρακολουθούσε την πορεία των εργασιών με τα ευρήματά τους, ήτοι «Κύθηρα, Καστρί, Παλαιόπολις» 1963, «Κύθηρα» 1965, «Ανασκαφές στο Καστρί» 1966 και μετά του Γκόλνστημ «Δοκιμή ανασκαφών παρά το Καστρί».

Κατόπιν της πρόσφατης εκλογής του στη θέση του Διευθυντού της «Γενναδείου Βιβλιοθήκης» που κατ' αυτό τον τρόπο ανανεώνει παλιότερους δεσμούς του με την Ελλάδα, παρακάλεσα θερμά την κ. Δ. Ανδριτσάκη - Φωτιάδη να μου καταρτίσει το βιογραφικό σημείωμά του, που παραθέτω, για μια πιο πληρέστερη αντίληψη περί του έργου του.

«Ο Τζώρτζ Χάξλεϋ γεννήθηκε το 1932 στο Χέϊσεστερ της Αγγλίας και είναι γιός του Σερ Λέονορντ Χάξλεϋ. Φοίτησε στο Μπλάντελ και στο Μάγκνταλεν Κόλλετζ της Οξφόρδης και διετέλεσε βοηθός - διευθυντής της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής από το 1956 ως το 1958. Στη συνέχεια διετέλεσε λέκτωρ στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ (1958 - 59) και καθηγητής Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Κούηνς του Μπέλφαστ (1962 - 1983). Το 1963 τιμήθηκε με το βραβείο Κρόμερ της Βρετανικής Ακαδημίας. Είναι μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας της Ιρλανδίας και υπήρξε ενεργό μέλος της Επιτροπής για τα Πολιτικά Δικαιώματα της Βορείου Ιρλανδίας.

Το 1984 προήδρευσε του 8ου Διεθνούς Συνεδρίου Κλασσικών Σπουδών που έγινε στο Δουβλίνο και από τον ίδιο χρόνο είναι αντιπρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Συλλόγων Κλασσικών Σπουδών. Εκπροσωπεί την Ιρλανδία στην Διάρκη Επιτροπή Ανθρωπιστικών Σπουδών και στο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επιστημών. Το 1984 - 85 διετέλεσε λέκτωρ στο Σαιντ Πάτρικς.

Το συγγραφικό του έργο αριθμεί περισσότερα από 160 δημοσιεύματα καλύπτοντας κλασσική φιλολογία, αρχαιολογία, ιστοριογραφία, ιστορική γεωγραφία καθώς και πολλά Βυζαντινά Θέματα. Ανάμεσα στα πλέον γνωστά δημοσιεύματά του συγκαταλέγονται και τα ακόλουθα:

Αχαιοί και Χιττίτες (1960), Αρχαία Σπάρτη

(1962), Αρχαίοι Ίωνες (1966), Η Ελληνική επική ποίηση από τον Εύμελο ως τον Πανύασι (1969), Κύθηρα ανασκαφές και μελέτες (σε συνεργασία με τον Ζ. Ν. Γκόλνστρημ (1972), το όραμα του παρελθόντος στον Πίνδαρο (1975) και το περί Αριστοτέλους και Ελληνικής κοινωνίας (1979)».

Ο κ. Χάξλεϋ συνδέθηκε άρρηκτα κι όσο κανείς άλλος με το νησί μας. Ευτύχησε να του επανέυρη τους τίτλους, που πρωϊμότερα των άλλων τόπων της αρχαιότητας κατείχε. Διαπίστωσε και έθεσε μια σφραγίδα στη λάμψη του παρελθόντος του.

Θα παραμείνει ο κορυφαίος των αγαπημένων μας.

ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Στου 'Αη - Θόδωρου....

Στου 'Αη Θόδωρου τα πεύκα
γέρνει η καρδιά μου σαν την λεύκα
και μυστικά συνομιλεί.

Μόλις που άπλωσε το δείλι
και ψάχνει κατοικιά να γύρει
σαν γοργόφτερο πουλί.

Και οι φωνές απ' τις καμπάνες
του πέλαγου μικρούλες μάνες
πάνε για να του τραγουδούν.

Τραβούν μακριά στα ουράνια πέρα
να συναντήσουν τον αγέρα
τα μυστικά τους να του πουν.

Στου 'Αη Θόδωρου το εικονοστάσι
γέρνει η ψυχή να ξαποστάση
και να χορτάση την ειρήνη.

Και το κερί που αργοκαίει
ουράνια φωνή που σιγολέει,
Εδώ η γαλήνη.

ΝΙΤΣΑ ΦΡΙΛΙΓΚΟΥ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

«ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΥ»

Ένας ιδιόρρυθμος Φιλόσοφος

Του κ. ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗ

Αρέσανε πολύ στο Βασιλάκη (νέο γιατρό βοηθό μου) ιατρικές ιστορίες, εύθυμα και θλιβερά περιστατικά, που τὰ λέγε πολύτιμα μαθήματα για τον ίδιο.

— Θα με υποχρεώσετε γιατρέ μου, δυό λεπτά, περάστε να μου πάρετε πίεση, μού φώναζε πάνω από το παράθυρο της βίλλας της μία ηλικιωμένη κυρία πελατίσσή μου...

— Ευχαρίστως, κυρία Αγγελική. Μεσ στην ώρα, γύριζε και ο άντρας της. Τάχυνε το δῆμα του, για να με αποφύγει. Από πίσω εγώ. Ήξερα, πως ήταν αρχιτέκτων, συνταξιούχος τώρα, πολύ πνευματώδης, εγκυκλοπαιδικά μορφωμένος, αλλά ιδιόρρυθμος άνθρωπος. Έμοιαζε τόσο του Βενιζέλου, που στους δρόμους της Αθήνας γίνονταν πολλά παρατράγουδα μαζί του. Μόνο που ήταν λίγο πιο κοντός από το Βενιζέλο. Κάποτε, λέει, που περίμενε ο κόσμος το Βενιζέλο να μιλήσει στην οδό Ακαδημίας από το μπαλκόνι της Λυρικής, κατέβαινε ο φίλος μας την Ιπποκράτους, τον αρπάζει ο κόσμος (παρά τις διαμαρτυρίες του), τον σηκώνει στους ώμους, και τον πήγαινε στη Λυρική, που έφτανε και ο πραγματικός Βενιζέλος... Μόλις καταλάβαινε τη γκάφα τους, τον αμολάνε — μπόρεσε να σταθεί στα πόδια του — πρόσωπο με πρόσωπο οι δυο... Βενιζέλοι! Κοιτάζονταν. Δεν χάνει τη ψυχραιμία του τούτος, και λέει στον αληθινό:

— Δε θέλω και πολύ να σε φτάσω, ένα κεφάλι μου λείπει. Αλλά, τί κεφάλι όμως! Ένα είναι όλο κι όλο σ' ολόκληρη την Ελλάδα... Περνάει το χέρι του ο Λευτέρης στη μέση του Κωστή και του λέει σ' αυτί:

— Μπας μωρέ κοπέλι κι ήρθε κατά την Κρήτη η μάνα σου, γιατί ο πατέρας μου... δεν αστειευότανε.

— Όχι, τον διαβεβαίωσε εκείνος. Η μάνα μου σ' όλη της τη ζωή, δε ξεμύτισε από τη Σκόπελο! Αλλά μήπως ο πατέρας μου ήρθε κατά την Κρήτη; Σκάσανε στα γέλια και οι δύο.

Ο Βασιλάκης, είχε τόσο εντυπωσιαστεί.

— Και γιατί σας απόφευγε;

— Τώρα θα ακούσεις τη συνέχεια. Ιδιόρρυθμος άνθρωπος όπως σου είπα. Τάχυνε το δῆμα του, από πίσω εγώ. Τον προφταίνω, ανοίγει την πόρτα η γυναίκα του μπαίνουμε κι οι δυο μαζί...

— Μπα, μπα, μπα... έκανε κατάπληκτη, πως σμίξατε, πως βρεθήκατε κι οι δυο σας μαζί!

Χρειαζόταν μια απάντηση και διάστημα να τη δώσω.

— Να, κυρία Αγγελική. Τον βρήκα δω απ' έξω, έπαιζε με τ' άλλα παιδιά της γειτονιάς, τον συμμάζεψα και σας τον έφερα.

Δεν είχε προφτάσει να μπει στο δωμάτιό του, τάκουσε ό,τι είπα. Γυρίζει το κεφάλι, με κοιτάζει καλά καλά, πετά τη μαγκούρα του και το καπέλλο του σε μια πολυθρόνα, και ορμά προς εμένα! Εγώ ψυχραιμος και γελαστός, περίμενα την αντίδρασή του. Είχα αποφασίσει, να τα παίξω όλα για όλα. Κάθε φορά που με καλούσε η γυναίκα του, εκείνος εξαφανιζόταν. Δεν ανταλλάξαμε ποτέ, ούτε μια καλημέρα. Με απόφευγε, και μπορώ να πω επιδεικτικά! Μου απλώνει τα δυό του χέρια, του δίνω το δικό μου, το σφίγγει μ' εγκαρδιότητα, και μ' ένα τρανταχτό γέλιο, μου λέει:

— Να μωρέ... έτσι τους θέλω τους ανθρώπους. Νά 'χουνε και λίγο πνεύμα, λίγο χιούμορ... ωραία με πείραξες, γιατρέ, πολύ έξυπνα. Σε παραδέχομαι. Εγώ... το «μου», δεν τὸ 'χω πει, σε κανένα από το συνάφι σας, τὸ 'χω για κακό. Εσένα όμως, από σήμερα σου το λέω με την ψυχή μου. Είσαι, ο γιατρός «μου».

— Ωραίος τύπος, μου λέει ο Βασιλάκης, τρόμαξα προς στιγμήν, νόμιζα πως θα σας έδερνε.

— Έχει και η συνέχεια ενδιαφέρον. Γινήκαμε φίλοι. Σε λίγους μήνες, αρρώστησε βαρεια. Με ήθελε κάθε μέρα από πάνω του. Χειροτέρευε και

τὸ ἔλεπε, ἦταν ὁμως εὐθυμος. Τὰ ἀστεῖα του καὶ τὰ πειράγματά του, δὲν τὰ ἔφηνε, ὅπου μὴ μὲρα μὸν λέει:

— Σ' εὐχαριστῶ, που μου συμπαραστάθηκες με τα... ψέματά σου. Εἶναι κι αὐτὰ, μες στα τόσα ἀναγκαῖα κακὰ τῆς ἐπιστῆμης σου. Συγχωρητέον τὸ ἀμάρτημα. Ἦτανε βακτηρίες πρὸς συγκράτηση τοῦ ἠθικοῦ μου, καὶ πραγματικὰ με ἀνακουφίζαν γιατί ἐσύ ξέρεις νὰ τα λες, εἶσαι μεγάλος τεχνίτης. Σε γουστάρω με πόση ἀνεση τ' ἀράδιαζες: Καλύτερα, πάμε καλύτερα, μου ἄλεγε κάθε φορὰ, μὴ σὰς ἀνησυχούν τὰ συμπτώματα, θὰ ἔχουμε πολ- λές κρίσεις ἀκόμα, μέχρις ὅτου επικρατήσει ἡ ἀμυ- να τοῦ οργανισμοῦ! Θὰ κάνουμε τὴν ἐνεσούλα μας καὶ σήμερα... Μοῦ ῥθε νὰ στα ψάλλω, που με θε- ωρεῖς τόσο δεῖλὸ καὶ δε μου λες τὴν ἀλήθεια, μα... πάλι δὲν ἤθελα νὰ σε χάσω, καὶ ἡ πορεία πρὸς τὸ θάνατο, τὴ θέλει πολὺ τὴν παρέα. Ἐχω λοιπὸν ὁ- χι ἠπατίτιδα, ὅπως μου τὴ λες, ἀλλὰ καρκίνο στο συκώτι. Πῆγα νὰ πω κάτι, με σταμάτησε. Μὴ, μὴ πεις κουβέντα, μου λέει. Συνέχισε τὶς νοθαλζίνες καὶ τὶς μορφίνες σου, εἶναι πολὺ δύσκολη ἡ θέση τοῦ γιαιτροῦ σε τέτοιες περιπτώσεις, οἱ περισσό- τεροι τὸ σκάνε, καὶ νὰ σου πω, δὲν ἔχουνε ἀδικο, ἐγὼ τώρα σε θέλω πιο πολὺ. Τελεῖα καὶ παῦλα ἐ- δῶ, τὸ θέμα μου τελείωσε. Στάσου νὰ γελάσουμε καὶ λιγάκι. Δε μ' ἄφησε νὰ μιλήσω καὶ εὐτυχῶς. Γιατί τί θα τοῦ ἔλεγα!

Ἀνασηκώνεται με κόπο στὰ μαξιλάρια του, καὶ φωνάζει:

— Ἐ, εσεῖς περιστέρες μου που κρυφακοῦτε ἀπ' ὄξω (καὶ μου κλείνει τὸ μάτι) ἐλάτε μέσα... τώρα θὰ γελάσεις, μου λέει.

Μπήκανε οἱ τρεῖς γεροντοκόρες κουνιάδες του, παρδαλά ντυμένες... ἀπὸ ἐβδομήντα κι ἀπάνω!...

— Τι μας θέλεις Κωστή μου, τὸν ρώτησε ἡ με- γαλύτερη.

— Θέλω γιὰ τὸ καλὸ σας, τοὺς λέει ἐπιταχτικῶς, νὰ πεθάνετε κι εσεῖς... στὰ χέρια τοῦ γιαιτροῦ μου.

Σταυροκοπήθηκαν. — Χριστὸς καὶ Παναγιά, λέει ἡ μεγαλύτερη.

— Καλέ, τί σ' ἐπίασε; μουρμούρισε ἡ μεσαία. Βγήκανε ἐξω, ἀγανακτισμένες κι οἱ τρεῖς!

— Χρωστάει νὰ πει καλὸ λόγο; ἀκοῦς ἐκεῖ... μας τὸπε πάλι! Συμπλήρωσε ἡ μικρότερη.

— Το εἶδες τὸ θηριοτροφεῖο; με ρώτησε. Δὲν περίμενε τὴν ἀπάντηση, καὶ συνέχισε. «Οὐδὲν κα- κόν, ἀμιγὲς καλοῦ»... γλυτώνω ἀπὸ δαῦτες! Σου παραδίδω τὸ... θηριοτροφεῖο μου. Εἶναι πολὺφερ- νες νύφες, ἀπὸ χρόνια περιμένουν... τὸ Μεγαλέ- ξαντρος. Μπορεῖ καὶ νὰ σε βλέπουν γιὰ τέτοιο, κι ἔσκασε στὰ γέλια. Φυλάξου!

Ὅταν ἀνοιγα τὴν πόρτα γιὰ νὰ φύγω, τὸν ἀκου-

σα νὰ μου φωνάζει:

— Θέλω νὰ δω πὼς πεθαίνει ὁ ἄνθρωπος γιὰ- τρέ. Θὰ παρακολουθῶ τὸ θάνατό μου, καὶ θὰ σου γράψω!

— Μα λέτε νὰ ὑπάρχει προθανάτιος ευφορία, που λέει ὁ κόσμος; Ρωτᾷ ὁ Βασιλάκης.

— Δε νομίζω, πιστεύω ὁμως, ὅτι, ὁ κάθε ἄνθρω- πος, ἔχει τὸ χαρακτήρα του, καὶ με τὸ δικό του τρόπο ἀντιμετωπίζει τὴν κάθε δύσκολη περίπτωση τῆς ζωῆς του. Αὐτὸ μου λέει ἡ ολιγόχρονη πείρα μου. Εἶναι βέβαια ψυχολογικὰ θέματα, που χρή- ζουν μακρὰς καὶ βαθειᾶς μελέτης. Ἡ ἱατρικὴ, θὰ σου δώσει πολλές ευκαιρίες. Εἶναι δεδομένο, πὼς τὸ θάνατο, δὲν τὸν θέλει κανεῖς. Αὐτὸ τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντήρησης, εἶναι ἀφάνταστα ἰσχυρὸ. Ὁ- μως, ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπει ὅτι δὲν γλυτώνει, (παρὰ τὶς ἐλπίδες που διατηρεῖ μέχρι τῆς τελευ- ταίας του πνοῆς), εἰς εἶναι θρησκευόμενος, παρη- γορεῖται, πὼς, τὸ τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, εἶναι τέλος, ἀλλὰ καὶ, ἀρχὴ μαζί, μιᾶς ἄλλης ζω- ῆς ἐπουρανίου, πιστεύει πὼς τὶς δυὸ ζωές, τὶς χω- ρίζει, μόλις, ἓνα παραδάν, που τὸ ἀνοίγει, μόνον ὁ Θάνατος, καὶ τὸν περιμένει με καρτερία καὶ γα- λῆνη, βέβαιος ὅτι... «ὁ πάντας καλῶν πρὸς σωτη- ρίαν δια τῆς επαγγελίας τῶν μελλόντων ἀγαθῶν...» θὰ τὸν περιμένει νὰ τὸν υποδεχθεῖ στὸν Παράδεισο.

— Αὐτὸς ὁ ἄρρωστός σας, δὲν πιστεύω νὰ ἦτα- νε θρησκευόμενος.

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὁ βαθειὰ μορφωμένος, ἀλλὰ ιδιόρρυθμος, χιουμορίστας, καλόκαρδος βασικά ἀλλὰ καὶ σαρκαστής, μου ἔλεγε σε μὴ ἀπὸ τὶς συ- ζητήσεις μας, γύρω ἀπὸ τὰ μεταφυσικὰ θέματα:

— Εγὼ γιαιτρέ μου, δε θέλω συνέχεια καὶ μετὰ τὸ θάνατό μου νὰ ἔχω καινούργιες ἱστορίες καὶ φασαρίες ὅπως λόγου χάριν με τὸν Ἅγιο Πέτρο ἢ με τὰ δαιμόνια τῆς κολάσεως, οὔτε καὶ με τοὺς Ἀγγέλους νὰ με τραβολογάνε ὅπως μας τὰ ἱστορεῖ ἡ φαντασία τοῦ Ντάντε. Θέλω νὰ ησυχάσω, νὰ σβή- σω, νὰ φτάσω στὴν ἀνυπαρξία, στὸ τίποτα, νὰ μεί- νω μὴ φουχτίτσα χῶμα, χρήσιμο τὸ πολὺ πολὺ, στὶς ρίζες ἐνὸς κυπαρισιοῦ!

Εἶχε τὴ δική του φιλοσοφία. Εἰσέτευε πὼς ἡ εὐθανασία, ἦταν δικαίωμα τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ κατὰκρινε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πολιτεία που δὲν τὴν ἐπέτρεπαν. Εἶναι που εἶναι, ἔλεγε, ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πηλὸ — καὶ μάλιστα ἀψητο — καὶ με δοσμένη τὴ μοῖρα του... «καὶ εἰς χθον ἀπελεύσεται» εἶναι ἀνάγκη νὰ του μακροημερεύεις τοὺς πόνους τοῦ καὶ τὰ δάσανά του;

— Καὶ πὼς πέθανε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

— Ἐνα πρωῒνὸ, με παίρνει ἡ γυναῖκα τοῦ στο τηλέφωνο.

— Ἀχ, γιαιτρέ μου, μου λέει, μέσα στ' ἀνα-

φυλητά της, πάει ο Κωστής μου...

Το θάνατό του φυσικά τον περίμενα, δεν επρόκειτο να γλυτώσει.

— Ήταν δηλαδή ένας φυσικός θάνατος;

— Άκουσε τώρα. Σε δυό μήνες, με καλεί η γυναίκα του στο σπίτι της:

— Γιατρέ μου, κοίταξε να δεις. Σήμερα ξεσκονίζα τα ρούχα του μακαρίτη. Και μέσα, θαθειά στη ντουλάπα, στη τσέπη ενός παλιού του παλτού, βρήκα αυτά τα δυό μπουκαλάκια άδεια, χωρίς ετικέτες.

Τα παίρνω στα χέρια μου, το καθένα είχε μέσα ένα τσαλακωμένο χαρτί. Ανοίγω το πρώτο, παίρνω το χαρτί, δεν έγραφε τίποτα. Ανοίγω το δεύτερο, ξεδιπλώνω το χαρτί, και διαβάζω:

— Σ' ευχαριστώ, γιατρέ, για την ανακουφιστική θεραπεία σου και σου εύχομαι να βρεις το φάρμακο... αλλά, νυστάζω πολύ. Καλή νύχτα... για μένα, Καλή τύχη για σένα.

K.K.

— Βαρδιτουρικά; ψιθύρισε ο Βασιλάκης.

— Μάλλον!

★

... λάθος!

— Άκουσε τώρα, του λέω, και ένα άλλο στην ίδια δδομάδα. Αυτά που σου λέω, πράγματι είναι μαθήματα. Η ιατρική θα σου δώσει μεγάλες ικανότητες αλλά και πολλά άγχη.

Ένας μεγαλοεπιχειρηματίας με προϊούσα αμφιτερόπλευρη φυματίωση, με πλήρη καρδιακή ανεπάρκεια, με πρόγνωση κακίστη, δυναμικός, δύστροπος, άπληστος φιλοχρήματος, βάδιζε προς το τέρμα της ζωής του, ρωτώντας με συνέχεια:

— Μα πότε τέλος πάντων υπολογίζεις να είμαι τελείως καλά; Πάνε πίσω οι δουλειές μου, Καταλαβαίνεις γιατρέ; Χάνω χρήματα.

Τι νά 'κανα; Τον παρηγορούσα. Είπα όμως, την αλήθεια στη γυναίκα του, γιατί επρόδλεπα μεταθανάτιες οικογενειακές ανωμαλίες, με θύμα την ίδια, για να λάβει τα μέτρα της. Είχε δυό προγονές, που ήταν οι κληρονόμοι της μεγάλης περιουσίας της μητέρας τους και δεν τήν χώνευαν, παρ'όλο που από μωρά όταν πέθανε η μάνα τους, τ' ανύστησε με στοργή σαν νά 'ταν δικά της. Εκείνες όμως, έκαναν κόμμα με τον πατέρα τους εναντίον της καλοκάγαθης αυτής αφοσιωμένης γυναίκας, νταντάς, και νοσοκόμου. Τώρα πώς και γιατί πήρα θέση στα οικογενειακά τους. Έ! θα το δεις κι εσύ. Υπακούει ο γιατρός στην επιταγή της συνείδησής του. Θέλει να προλάβει ένα κακό που το βλέπει να έρχεται. Έγραψε αυτή λοιπόν ένα γράμμα στον

αδελφό του στη Θεσσαλονίκη. Αλλά τη νύχτα, — χωρίς να το φανταστεί η ίδια ότι μπορούσε να γίνει — σηκώθηκε ο άρρωστος, σούρθηκε ως το γραφειάκι που ήταν στην άλλη άκρη της κρεβατοκάμαρας, βρήκε το γράμμα μισοτελειωμένο, το διάβασε! Έπεσε ξερός στο πάτωμα. Τον σηκώσανε, τον πήγανε στο κρεβάτι, και όταν συνήλθε, άρχισε να κλαίει να φωνάζει, να με βρίζει, αλλά και να με θέλει, για να του δώσω εξηγήσεις... δεν μπορεί έλεγε, λάθος του γιατρού!

— Και τι έγραφε το γράμμα;

— Να, ότι ο γιατρός της ανακοίνωσε πως πλησιάζει το μοιραίο, δε βγάζει το μήνα και να σπεύσει να τον προφτάσει ζωντανό για να κάνει και τη διαθήκη του κλπ.

— Δηλαδή, διάβασε τη καταδίκη του.

— Μα δέβαια.

— Και ύστερα;

Έρχεται η γυναίκα του σπίτι να με πάρει. Μου τα διηγείται με αναφυλλητά. Επέμενε. Με παρακαλούσε με κλάματα. — Έτσι που τα κάνατε κυρία μου, της λέω, εγώ δεν έρχομαι.

Σκεφτήκατε τη θέση μου; Νά 'ρθω και τί να του πω του ανθρώπου. Όμως εκείνη επέμενε, τη λυπήθηκα. Έπεσα σε μεγάλη συλλογή. Τί να κάνω! Θυμήθηκα ένα κοινό μας φίλο που με είχε συστήσει στον άρρωστο. Πήγαινε, της λέω, στείλε μου το Στέλιο. Το μεσημεράκι φτάνει ο φίλος μας, χτυπιότανε κι αυτός... τί θα γίνει τώρα. Συζητήση μεγάλη. Πρώτη μας φροντίδα να παρηγορήσουμε τον άρρωστο φυσικά, σε ποιόν όμως να ρίξουμε τις ευθύνες του λάθους.

— Έχει αρχίσει, του λέω, κάποια σκέψη, μια ιδέα που δε μπορώ να τη διαμορφώσω πλήρως, αν δεν δω την ψυχική κατάσταση του αρρώστου.

Πήραμε το δρόμο, πηγαίναμε στον άρρωστο. Περνούσαμε όξω από ένα ουζάδικο.

— Πάμε μέσα, μου λέει, να πιούμε κάνα δυό ούζα μπας και αλλάξουν οι φάτσες μας. Είναι σα να πηγαίνουμε σε κηδεία. Μπήκαμε. Πρώτη φορά στη ζωή μου που κατέβασα απανωτά δυό ούζα ξεροσφύρι. Όσπου να φτάσουμε η δραματική υπόθεση άρχισε να γίνεται κωμική. Γελούσαμε. — Βρήκα, του λέω, τί θα του πω. — Ο Θεός να σε φωτίσει, μου λέει ο Στέλιος.

Μπαίνουμε στο δωμάτιο του αρρώστου. Ανακαθισμένοι σε τέσσερα μαξιλάρια, κάθιδρος κυανωτικός, με ορθόπνοια, μπόρεσε να ξεστομίσει.

— Γιατρέ ομολόγησε το λάθος σου. Πες μου δε θα πεθάνω...

Του χαίδεψα το κεφάλι και με έμφαση που δεν

επιδεχόταν αντίρρηση κοιττάζοντάς τον κατάματα του λέω:

— Το σφάλιν ανθρωπινον. Στο νοσοκομείο σου μπερδεψαν τις ακτινογραφίες σου με τις ακτινογραφίες άλλου αρρώστου. Το εξακρίδωσα από το φάκελλό σου. Η κακή διάγνωση επομένως, είναι για τον άλλο αρρώστο, όχι για σένα. Εσύ θα γίνεις καλά.

Σήκωσε τα χέρια του.

— Τό 'ξερα εγώ. Λάθος, λαάθ...δεν πρόφτασε να τελειώσει την τελευταία του λέξη. Πέφτουν τα χέρια του, το κεφάλι του γέρνει στο στήθος, δεν μπόρεσα να του προσφέρω καμιά βοήθεια. Είχε πεθάνει.

Ο Βασιλάκης έμενε με το στόμα ανοιχτό.

— Δύσκολη η Ιατρική!

Συνέβηκε στο τέλος ό,τι φοβόμουν. Σε ένα μήνα ήρθε η χήρα στο ιατρείο, και μου γύρευε δουλειά. Οι προγονές της την είχαν πετάξει στο δρόμο!

Και στις σπουδές της, αλλά και στην εξάσκησή της δύσκολη. Στο Πανεπιστήμιο, πολλά παραλείπονται. — Η Ψυχολογία, πριν απ' όλα, λέει ο Βασιλάκης, και συμπλήρωσε: Δεν έχουν ιδέα οι φοιτητές της Ιατρικής, τί έχουν να αντιμετωπίσουν όταν θα γίνουν γιατροί.

ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗΣ
Της Ελληνικής Εταιρείας
Ιατρών Λογοτεχνών

LEON DEUBEL

Ἄγωνία

Κύριε, εἶμαι δίχως ψωμί, σπίτι και ὄνειρα,
κι οἱ ἄνθρωποι με διώχνουν γιατί εἶμαι γυμνός,
οἱ ὅμοιοί μου ἀδελφοί, δεν μ' ἀναγνωρίζουν,
καθώς κλαίω, κι εἶμαι πάντοτε ὠχρὸς.

Κι ὅπως το ἐπιβάλλει ἡ ἐντολή, τοὺς ἀγαπῶ,
κι ἀς μ' ἐμαθάν πως ἡ ζωὴ εἶν' ἀρκετὰ πικρὴ,
κι ἀπ' τὶς γυναῖκες, δεν θὰ ἴστεργε μάννα μου καμμιᾶ,
αφοῦ ἡ καρδιά τοὺς δεν μ' ἀκούει τὴν φωνή.

Νοιώθω γύρω τοὺς θορύβους σιγὰ νὰ ἡρεμοῦν,
κουράστηκαν οἱ ἄνθρωποι σ' αἰῶνια γιορτῇ,
κι ἀλήθεια δεν ἀκούν, κείνον ποὺ τοὺς καλεῖ,
συγχώρησέ με Κύριε, ἀν δεν μ' ἀγαποῦν.

Κύριε χωρὶς συλλογὴ ἤμουν κ' ἡ σελήνη,
ψηλὸ στρατὶ τὸν οὐρανὸ ἀνηφορεῖ...
Αἰσθάνομαι τὸ φιλὶ τῆς σαν Πεντηκοστῇ,
τοὺς παιδεμούς μου στ' ὅριο τῆς υφῆς τῆς σῆναι.

Πεινῶ Κύριε γιὰ ψωμί και γιὰ φιλιὰ,
ἡ πᾶς ἀγάπη με θαραίνει και πολιορκεῖ,
στο τραχὺ πέτρινο θρονί μου διαδέχεται,
το φᾶσμα, ὅσων θὰ ἴπρεπε νὰ ἔχει κατευνασθῇ.

Ἡ ὥρα ἀποδημεῖ ἀπ' τὶς πυκνὲς σκιές,
γλυστρὰ ἀπαλὰ ὁ οὐρανὸς στὴ σιγαλιὰ,
ἡ αὐγὴ στὰ ἰσκιερὰ δάση τοὺς κορμούς φωτᾶ,
κι εἶν' ἡ ζωὴ ποὺ συνεχίζει,... τόσο πλατειᾶ!

Μετὰφραση: ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Permessi per Casini, B

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ.

Δίδει τὴν ἄδειαν πρὸς *Δοῦ Βασίλειον Ζαντάου*
ναῖ ἐγγὺς ναῖ στὴν ἡμερὴν
εἰς τὴν οὐρανὸν χῶσαν πρὸς Μαργαρίτη

Παραφυλάττωντας ὅμως ἀκριβῶς τοὺς Κανόνας τῆς Αστυνομίας, ἵσταν ναῖ
 τὸ Εργαστήριόν του εἰς τὴν ὥραν τὴν διορισμένην, ναῖ μὴν ἀρίστη ναῖ παίζων παρὰ
 τῆς τύχης, ναῖ διδῇ παρευθὺς εἰδήσιν εἰς τὴν Αστυνομίαν διὰ κάθε λογαριασμόν
 ὅπου ἡμπορεῖ ναῖ συμβῇ μεταξύ τῶν ὅσων συγχάξουσιν εἰς τὸ Εργαστήριόν του,
 διὰ κάθε ἄλλο πρᾶγμα ὅπου ἡμπορεῖ ναῖ ἐνοχλήσῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

Εἶναι μάλιστα ὑπόχρεος, ὅποιος ἔχει Ξενοδοχεῖον ἢ Κάμαρας διὰ νοίκιασμα,
 βαρὺ ἕνα κατάστιχον, τῶν ὅσων ἀνθρώπων δίδει κατοικίαν, ναῖ εἰδοποιῇ τὴν Αστυ-
 νομίαν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς ὥρας, σημειώνοντας τὸ ὄνομα, παράνομα, καὶ τὴν πα-
 ρατων, καθὼς καὶ ἐὰν ἔχουν τὸ ἀστυνομικόν τους χαρτίον (Κάρτα δι' αἰκουρέτζα) ἐν τῇ

Ὅσοι λάβουν ἀδείας διὰ Καζίνια, Εργαστήρια, Ξενοδοχεῖα, Κρασοπωλεῖα, κ.τ.λ.
 εἶναι εἰς χρέος ναῖ θάνουν τὰς αὐτὰς ἀδείας ἐξω εἰς τοὺς πλέον φανεροὺς τοῦ
 τῶν Εργαστηρίων τους.

Ὅσοι λείψουν ἀπὸ τοῦ ναῖ ἐκτελέσουν τὰ ἀνωθεν διορισμένα, ἢ δὲν παύρησιασθῶν εἰς τὴν
 Αστυνομίαν εἰς ὥραις 24 ἀπὸ τὸ ξημέσιμον τῆς παρούσης ἀδείας, θὰ πληρύνουν μίαν ἡμέραν
 καὶ θὰ παιδεύονται ὡς παραβάται τῶν Διαταγῶν τῆς Αστυνομίας.

Εδὲθη *πρὸς τὸν αὐτ.*

Ο Εφορος
Α. Μηνάς

Χαρακτηριστικὸν ἐγγράφον ἀδείας
 πωλήσεως οἴνου, πρὸ 150 ἐτῶν εἰς Κύ-
 θηρα.

Δεν νομίζομεν, ὅτι πολλὰ ἄλλαξαν
 ἀπὸ τότε, εἰς τα ἀπαγορευτικά αστυ-
 νομικά κείμενα τῆς σήμερον.

Vale per due Mesi.

Farthings 208.

ghe, Locande, e Taverne.

IL MAGISTRATO DI POLIZIA ESECUTIVA.

Permette a *S. Basilio Pantanelli*
di avere da vendere vino
alla sua bottega in questa città

Osservando scrupolosamente li Regolamenti della Polizia, cioè di chiudere la Bottega all'ora determinata, di non permettere Giuochi d'azzardo, di dare immediatamente avviso alla Polizia delle Risse che possono nascere fra quelli che frequentano nella sua Bottega, e di tutto ciò che può turbare la Pubblica tranquillità.

È tenuto specialmente quello che ha Locanda, o Camere d'affittare, di aver un registro degl'Individui a cui dasse alloggio, di darne avviso alla Polizia entro un'ora, indicandone il Nome, Cognome e Patria, come pure se muniti sono della Carta di Sicurezza in regola.

Tutti quelli che ottenessero licenza per Casini, Botteghe, Locande, Taverne, ec. sono in obbligo di tenere la licenza medesima esposta nel luogo più cospicuo del loro Negozio.

Quelli che mancassero di eseguire quanto viene qui sopra prescritto, o non si presentassero alla Polizia entro 24 ore dallo spirar del presente, pagheranno una multa, e saranno puniti come trasgressori delle ordinanze di Polizia.

Data li 5: agosto

1823

L'ISPETTORE,

A. Calini

Γιά την ένωση τής Έπτανήσου

Αξιόλογη σαν περιεχόμενο, η ομιλία της κ. ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ επ' ευκαιρία των εορτών της Ενώσεως της Επτανήσου, αναδημοσιεύεται εις το παρόν τεύχος του περιοδικού μας, σαν υπόδειγμα σωστής ιστορικής μελέτης, καθ' όλα αξίας να διδάσκεται εις τους μεταγενεστέρους, Επτανησίους και μη.

Η σημερινή ημέρα είναι ημέρα χαράς και γιορτής για τα Επτάνησα γιατί η 21 Μαΐου 1864 αποτελεί ένα φωτεινό σταθμό στην πολιτική ιστορία των Επτανήσων. Σαν σήμερα πριν από 122 χρόνια ικανοποιήθηκαν οι πόθοι και πραγματοποιήθηκαν τα οράματα του Επτανησιακού λαού. Σήμερα είναι η ημέρα της ελευθερίας και της εκπληρώσεως των εθνικών πόθων μας.

Αλλά ας πάρουμε τα γεγονότα με τη σειρά.

Τα Επτάνησα ως γνωστόν είναι η μόνη Ελληνική περιοχή που ουδέποτε υποτάχθηκε στο σύνολό της στους Τούρκους. Η κοινή μοίρα ένωσε τα Επτάνησα κατά την περίοδο της Ενετικής κυριαρχίας, οπότε εκυβερνήθησαν αριστοκρατικά με πρωτεύουσα την Κέρκυρα. Από τότε συνδέθηκαν τα Επτάνησα με δεσμούς ιστορικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς, γεωγραφικούς, πολιτικούς. Μετά τους Ενετούς τα Επτάνησα γνώρισαν κατά σειράν την κυριαρχία των Γάλλων και των Ρωσοτούρκων. Το 1800 αναγνωρίσθηκε η Επτανήσος Πολιτεία. Το 1815 με τη Συνθήκη των Παρισίων τέθηκαν υπό Αγγλικήν Προστασίαν, και ονομάσθησαν «Ηνωμένα Κράτη των Ιονίων Νήσων» με Άγγλο Αρμοστή. Πρώτος διορίσθηκε ο Θωμάς Μαίτλαντ. Δεύτερος ο Φρειδερίκος Άνταμ που εκυβέρνησε κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασεως.

Οι Άγγλοι θέλανε να επιβάλουν πλήρη κυριαρχία στα Επτάνησα. Οι Επτανήσιοι όμως από τη στιγμή που δημιουργήθηκε έσω και μικρή ελεύθερη Ελλάδα δεν μπορούσαν να συμβιβασθούν με καμιά λύση εκτός από το να ενωθούν με την Ελλάδα. Η πίεση της κοινής γνώμης στα Ιόνια νησιά υπήρξε αποφασιστική.

Ο πρώτος Άγγλος Αρμοστής Μαίτλαντ δημιούργησε ένα ελεύθερο σύνταγμα του 1817 με το οποίο ουσιαστικά εγκαθιδρύθηκε η προσωπική αρχή του αρμοστή. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασεως είχε εφαρμόσει με σκληρά

μέτρα την αγγλική πολιτική της ουδετερότητας. Στη σειρά των αρμοστών υπήρξαν και φιλότουρκοι και μισέλληνες και συντηρητικοί και προοδευτικοί και φιλελεύθεροι. Ανάμεσά τους θα πρέπει να μνημονευθεί ο Ιωάννης COLBORNE που συνέβαλε στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου του λαού. Ενδιαφέρθηκε για την Παιδεία, για τη λειτουργία της Ιόνιας Ακαδημίας, επέτρεψε την ίδρυση πολιτικών λεισχών, άφησε ελεύθερη την εισαγωγή ελληνικών εφημερίδων στα Ιόνια νησιά, καθιέρωσε ελευθερία του τύπου και κατήργησε κάθε είδος προληπτικής λογοκρισίας. Κάτω από αυτές τις νέες συνθήκες εμφανίστηκαν οι πρώτες πολιτικές εφημερίδες στα Επτάνησα το ΜΕΛΛΟΝ, η ΠΑΤΡΙΣ, ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ, η ΕΝΩΣΙΣ κ.ά., και άρχισε να δημιουργείται πολιτικός διάλογος, κι ακόμα φάνηκε η αντίθεση του Επτανησιακού λαού προς το καθεστώς.

Αυτόν τον φιλελεύθερο Αρμοστή διαδέχθηκε ο Ερρίκος WARD ιδιαίτερα αντιδραστικός. Αυτός μεταξύ των άλλων εισήγαγε την υποχρέωση των Επτανήσων να πληρώνουν κάθε χρόνο στο Βασιλικό Στρατιωτικό Ταμείο 25.000 λίρες στερλίνες για συντήρηση και μισθό των βρετανικών φρουρών και για τη συντήρηση των φρουρίων. Στο μεταξύ είχαν αρχίσει οι πολιτικές ζυμώσεις στα Επτάνησα. Η ίδρυση των πολιτικών λεισχών συνέβαλε στην ανάπτυξη του εθνικού φρονήματος και στη διάδοση των φιλελεύθερων ιδεών. Ιδιαίτερα οι λείσχεις της Κεφαλονιάς ανέπτυξαν αξιόλογη πατριωτική δράση. Το 1846 οργάνωσαν για πρώτη φορά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου και την επόμενη χρονιά. Και γιορτάζοντας την ημέρα του ξεσηκωμού οι τυραννισμένοι Επτανήσιοι διαδήλωσαν και τα δικά τους αισθήματα. Τότε ακούστηκε μάλιστα και ένα επαναστατικό τραγούδι που παρακινούσε το λαό σε ένοπλη εξέγερση εναντίον των Άγγλων.

Αδέλφια έφθασ' ο καιρός
ν' αρματωθώμεν όλοι
εμπρός με πυρ και δόλι
ο ξένος να διωχθεί.

Το 1848 την Μ. Παρασκευή η λιτανεία του Επιταφίου μετατράπηκε σε διαδήλωση υπέρ της ελευθερίας και της Ελλάδος. Τον ίδιο χρόνο ξέσπασε Επαναστατικό κίνημα στην Κεφαλονιά. Ομάδες από ένοπλους χωρικούς πήγαν στο Αργοστόλι για να καταλάβουν την εξουσία και να καταργήσουν το καθεστώς της προστασίας. Έπειτα από φο-

νική συμπλοκή με τις κυβερνητικές δυνάμεις οι χωρικοί υποχωρήσανε. Παρόμοια έγιναν και στο Ληξούρι όπου 40 χωρικοί κατόρθωσαν για λίγο να γίνουν κύριοι της πόλεως και να υψώσουν την Ελληνική σημαία, τον ίδιο χρόνο ο αγωνιστής Ηλίας Ζερβός Ιακωβάτος από την Κεφαλονιά, λόγιος και νομομάτης, από τους μαχητικότερους οπαδούς της ενώσεως, κυκλοφορεί στην Κέρκυρα φυλλάδιο με τίτλο Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ, όπου με την καθιέρωση της ελευθεροτυπίας θέτει ανοιχτά το θέμα της Ενώσεως με την Ελλάδα. «Θέλομεν τω όντι να ενωθώμεν εις έν Έθνος, αληθώς ελεύθερον και ανεξόρτητον, μεθ' όλης της Ελληνικής φυλής». Η αντίδραση των Άγγλων εκδηλώθηκε με τη σύλληψη και τον εκτοπισμό του Ιακωβάτου στους Παξούς. Ο λαός αγανάκτησε γιατί αυτό ήταν παράνομο και αντίθετο προς το συνταγματικό καθεστώς. Μια εφημερίδα γράφει «Διατί η Μ. Βρετανία παραβαίνουσα κάθε νόμον, συσφίγγει έτι μάλλον τας αλύσεις μας;» Το 1849 ξέσπασε στην Κεφαλονιά νέα εξέγερση. Ο Αρμοστής WARD κήρυξε στρατιωτικό νόμο. 44 άτομα καταδικάστηκαν σε θάνατο, 400 άτομα μαστιγώθηκαν άλλοι φυλακίστηκαν ή εξορίστηκαν. Οι απαγχονισμοί και οι σωματικές ποινές εκτελούνταν δημόσια μπροστά στους συγγενείς για παραδειγματισμό. Δεν έκαναν διάκριση ανάμεσα σε αθώους ή ενόχους, λαϊκούς ή κληρικούς. Εν τω μεταξύ ο Ιακωβάτος επιστρέφει στην Κεφαλονιά και εκτοπίζεται για δεύτερη φορά στα Κύθηρα και Αντικύθηρα. Εξόριστος συνέχισε την πολιτική του δράση και προσηλύτισε πολλούς στις ιδέες του. Ανάμεσα σ' αυτούς συγκαταλέγονται οι μετέπειτα βουλευτές των Κυθήρων Κοσμάς Πανάρετος, Γεώργιος Μόρμορης και Γεώργιος Αρώνης. Από τα Κύθηρα ο Ιακωβάτος τονίζει τις ευθύνες της Προστασίας, καταδικάζει τα μέτρα του Αρμοστή και διακηρύσσει ότι ο μόνος τρόπος για να απαλλαγεί ο λαός της Επτανήσου από τα δεινά του ήταν η εθνική του αποκατάσταση.

Το 1850 έγιναν στα Ιόνια νησιά οι εκλογές για την ανάδειξη του Ό' Κοινοβουλίου, το οποίον άνοιξε το δρόμο για την Ένωση. Πρώτα νομοθετήθηκε η καθιέρωση της 25ης Μαρτίου ως Εθνικής εορτής. Το Κοινοβούλιο ψήφισε φιλελεύθερα νομοθετήματα ώριζε την καθιέρωση της Ελληνικής σαν μόνης επίσημης γλώσσας του Κράτους, πρότεινε σχέδιο νόμου για την κατοχύρωση των ατομικών ελευθεριών, των πολιτών. Στις 26 Νοεμβρίου 1850 ο βουλευτής Ιωάννης Τυπάλδος Δοτοράτος πρότεινε στο Κοινοβούλιο το ακόλουθο ψήφισμα:

«Επειδή η ανεξαρτησία, η κυριαρχία και η εθνικότης κάθε λαού είναι δικαιώματα φυσικά και απaráγραπτα.

Επειδή ο λαός της Επτανήσου απαρτίζουν μέρος αναπόσπαστον της Ελληνικής φυλής στερείται σήμεραν της πραγματικής απολαύσης και εξασκήσεως των τοιούτων δικαιωμάτων.

Δι όλα αυτά η πρώτη ελευθέρα Βουλή των αντιπροσώπων της Επτανήσου διακηρύττει

Ότι η ομόθυμος και αμετάτρεπτος θέλησις του Επτανησιακού λαού είναι η ανάκτησις της ανεξαρτησίας του και η Ένωσις αυτού με το λοιπόν Έθνος του, την απελευθερωμένην Ελλάδα».

26 Νοεμβρίου 1850

Πολλές φορές όμως το Κοινοβούλιο της Επτανήσου βρισκόταν αντιμέτωπο με την Γερουσία ή τον Αρμοστή, που εμποδίζαν την εφαρμογή των αποφάσεών του.

Το 1856 ο Έπατος Αρμοστής YOUNG εσκέφθη ότι η καλύτερη λύση θα ήταν να παραχωρήσουν στην Ελλάδα τα 5 νησιά και να κρατήσουν την Κέρκυρα και Παξούς για Βρετανική αποικία. Το σχέδιο αυτό προκάλεσε θύελλα διαμαρτυριών στην Ιόνια Βουλή, δηλ. στο Κοινοβούλιο. Κατόπιν η Βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε να στείλει στα Επτάνησα ειδικό απεσταλμένο για να μορφώσει γνώμη επί τόπου, τον μέγα φιλέλληνα Γλάδστων. Το έργο ήταν δύσκολο και σκληρό. Το 1858 φθάνει στην Κέρκυρα και γίνεται δεκτός με εξαιρετικές τιμές. Έκανε περιοδεία και στα υπόλοιπα νησιά και παντού τον υποδέχονταν με συνθήματα «Ένωσις», «κάτω η προστασία», «κάτω η τυραννία των 50 ετών» κλπ. Στην Κεφαλονιά εξαιτίας του ζωηρού χαρακτήρα των κατοίκων αλλά και εξ αιτίας των αιματηρών επεισοδίων ακούονταν μόνο «κάτω». Στη Ζάκυνθο ήταν πιο ήρεμη η ατμόσφαιρα. Χιλιάδες λαού με ελληνικές σημαίες περίμεναν και εφώναζαν μόνο «ζήτω». Ο Γλάδστων ήταν σπουδαίος Άγγλος πολιτικός και φιλέλληνας με απεριόριστο θαυμασμό προς την Ελλάδα, τόσο που τον πρότειναν για ηγεμόνα των Ελλήνων αλλά αρνήθηκε.

Σιγά - σιγά η Βρετανία άρχισε να αντιμετωπίζει το Επτανησιακό ζήτημα ρεαλιστικότερα και να σκέπτεται ότι η Επτανήσος είναι πηγή δυσχερειών, βάρος μάλλον παρά όφελος.

Έτσι το 1863 οι αντιπρόσωποι των μεγάλων δυνάμεων Αυστρίας, Πρωσίας, Γαλλίας, Ρωσίας, αναγνώρισαν το δικαίωμα της Μ. Βρετανίας να παραιτηθεί από την Προστασία των Ιονίων νήσων και να πραγματοποιηθεί η Ένωσις αν το ήθελαν οι Επτανήσιοι. Έτσι έγιναν εκλογές στα νησιά για να εκλεγούν αντιπρόσωποι βουλευτές να αποφασίσουν για την Ένωση. Έτσι η ΙΓ' Ιόνιος Βουλή, με ομόφωνο ψήφισμά της ψήφισε την Ένωση στις 23 Σεπτεμβρίου 1863. Η Ελληνική Κυβέρνηση έπρεπε να στείλει αντιπρόσωπο στο Λονδίνο για την υπογραφή της συνθήκης της Ενώσεως. Έστειλαν τον Χαρίλαο Τρικούπη αλλά που να ξέρει ότι ήταν μια Ένωση με βαρείς όρους. Αγωνίστηκε πολύ καιρό για την δυνατή δελτίωση των όρων. Πάνδημη ήταν η χαρά των Ελλήνων όταν αναγγέλθηκε η υπογραφή της συνθήκης της Ενώσεως. Αντιπρόσωπος του Γεωργίου Α' πήγε στην Κέρκυρα και υπέγραψε με τον τελευταίο Αρμοστή το πρωτόκολλο που καθόριζε την ημερομηνία αναχωρήσεως των Αγγλικών στρατευμάτων και των Αρχών (18 Μαΐου 1864).

Στις 21 Μαΐου 1864 ο Ελληνικός στρατός αποβιβάστηκε στην Κέρκυρα και μέσα σε απερίγραπτο ενθουσιασμό υψώθηκε στην Ακρόπολη της Κέρκυρας η Ελληνική σημαία. Σε λίγες μέρες οι Επτανήσιοι έπρεπε να κάνουν εκλογές για να εκλέξουν αντιπροσώπους - βουλευτές για το Ελληνικό Κοινοβούλιο, για την Εθνοσυνέλευση. Στις 22 Ιουλίου 1864 οι νέοι βουλευτές έγιναν δεκτοί στην Ελληνική Βουλή σε πανηγυρική συνεδρίαση. Ήταν 84 τον αριθμόν.

Αυτή με λίγα λόγια ήταν η ιστορία του Επτανησιακού ζητήματος και της Ένωσης. Συγκεντρώσαμε εδώ για να πανηγυρίσουμε αλλά και να κάνουμε ορισμένες σκέψεις. Πρώτα - πρώτα πως μετά το μεγάλο '21, ο Ενωτικός αγώνας των Ε-

πτανησίων μαζί με τις Κρητικές επαναστάσεις είναι η ωραιότερη σελίδα της Εθνικής μας Ιστορίας στο 19ο αιώνα. Έπειτα σκεπτόμαστε πως εμείς οι σύγχρονοι έχουμε βαρείες υποχρεώσεις. Τα πνευματικά ιδρύματα, οι πνευματικοί άνθρωποι, οι νέοι, οι Επτανησιακές οργανώσεις, για ένα ουσιαστικότερο εορτασμό προγραμματισμένο με αδελφική ενότητα και σκοπό την προβολή του ιστορικού γεγονότος σε πανελλήνια κλίμακα και την συλλογή και καταγραφή όσου ανέκδοτου υλικού σώθηκε. Μόνο έτσι θα τιμήσουμε τους αθάνατους αγωνιστές της Επτανήσου που υψώνοντας το ανάστημα απέναντι στην κραταιότερη παγκόσμια δύναμη του 19ου αιώνα, απαντούσαν στις προτάσεις της συγκλονισμένοι από γνήσιο Εθνικό παλμό: Την Ένωσιν και μόνο την Ένωσιν.

Κύθηρα

Χωρίς στολίδια περιττά
και πλήθειο ανθρωπομάνι,
ένα από τα επτά νησιά
απέναντι απ' τη Μάνη,
τα Κύθηρα τα ξακουστά
(λιμέρι των Θεών,
γιορτή στα γαλανά νερά,
τραγουδι των Μουσών),
στέκουνε μεσοπέλαγα
λουσμένα από τον ήλιο.
Πως ήταν θάμα έλεγα
και ξεγνοιασιάς Βασίλειο,
καθώς τα πρωταντίκρυσσά,
μία μέρα καλοκαιρινή
και με το κύμα μίλησα
σε δροσερή ακτή.
Εκεί φουρτούνα η θάλασσα
κι απέ γαληνεμένη
κι η Παναγιά Παντάνασσα
στα ονειράτα διαβαίνει.
Κάθε καράβι αγκομαχά
γοργά στεργιά να πιάσει
σαν το παιδέψει του Μαλιά
συχνό αγριοθαλάσσι.

ΓΙΩΤΑ Χ. ΦΑΤΣΕΑ
1982

Ἡ γητεία

- Τί κάνεις εκεί πάνω Κοσμά;
- Κόβω τη λεμονέα.
- Και γιατί μωρέ κόβεις τη λεμονέα;
- Εσύ δε μου τόπες;
- Όχι μωρέ κακό χρόνο νάχεις κατέβα κάτω...

Η Μπελομηνού είχε στον κήπο της, μία λεμονιά αχαϊρευτή. Κάπου - κάπου μέσα στα άφθονα ξερόφυλλα, πέταγε και κανένα λεμόνι και αυτό ατροφικό, σκατζιάρικο. Μωρέ τί σκαλίσματα, τί κοπριές, τί ποτίσματα να πάρει απάνω της και αυτή τίποτα, ξέρα στην ξέρα.

Ρώταγε από δω, ρώταγε από κει γειτόνισσες και μη, μήπως ξέρουν κανένα φάρμακο για να της δάλει, να ζωντανέψει...

Άλλο της έλεγε τόνα άλλος τάλλο, έβαζε έβαζε αλλά γιατρεία δε γινότανε, η λεμονιά πεισματάρια μίτη που συγκινιώτανε. Όσπου μια μέρα, σε κάποιο αποσπέρισμα που είχε να λέει πάλι για τη λεμονιά της, τ' άκουσε μια ξενόφερτη, που φαινότανε πολύξερη, και της λέει:

— Αμ, κυρά μου, η λεμονιά σου είναι ματιασμένη, γι αυτό δεν παίρνει απάνω της.

— Ματιασμένη; Και ποιός τη μάτιασε, κασι-λαμπράχη;!!!*

— Α, αυτό δεν το ξέρω, βρέστο μόνη σου.

Τί ήτανε να της δάλει τέτοια ιδέα στο κεφάλι της, όλη νύχτα άρχισε να περνάει απ' το κόσκινο του μυαλού της, μία μία τις γειτόνισσες, μήπως η τάζε, μήπως η δείνα, η μία, η άλλη, σε όλες εύρισκε επιβαρυντικά και σε όλες ελαφρυντικά. Ξημέρωθηκε άγρυπνη χωρίς να είναι σίγουρη για καμία.

Ναι, αλλά εκεί που υπάρχει μάτιασμα υπάρχει και ξεμάτιασμα.

Υπάρχουν και οι γητείες που ξαλαφρώνουν τους ματιασμένους και διώχνουν όλα τα κακά. Σκέφτηκε και έφτιαξε μόνη της μία τέτοια και αμ' έπος αμ' έργον.

Τρέχει αμέσως στο σπιτοχάλασμα του Μπελο-

κοσμά. Μπαμ μπουμ την πόρτα.

— Κοσμά, ε Κοσμά, πούσαι μωρέ αχαϊρευτε, μωρέ μπας είναι στο υπόγειο και πίνει κρασί, για να μη το βλέπει ο Θεός, κατὰ που λέει ο ίδιος και γι αυτό δεν ακούει;

Στο τέλος, με τα πολλά χτυπήματα και φωνές, ξεπροβάλλει ο Κοσμάς, ο γνωστός στους παλιούς Μπελοκοσμάς, ξυπόλυτος, χειμώνα, καλοκαίρι, ρα-κένδυτος, μία τραγιάσκα για το μισό κεφάλι, ρυπαρός την θέαν, καθάριος την ψυχήν, γράμματα; μηδέν! Ήξερε όμως κάθε χρόνο να σου πει (αλήθεια, ποιός του το έλεγε;) πότε πέφτει η Λαμπρή, πότε των Αγίων Αποστόλων, πότε κάνει φεγγάρι και λοιπά και λοιπά, εκτός λογικής εξηγήσεως πράγματα.

Τούτον δω και συγγενή της όντα, διάλεξε η Μπελομηνού για συνεργάτη αγνό και πρόθυμο. Τον άρπαξε από το μανίκι και σουρτοτραβηκτό τον πήγε κατευθείαν στη λεμονιά. Άκουε εδώ μωρέ Κοσμά τί θα σου πω: Θα πάρεις αυτό το πριόνι και θα ανέξεις τη λεμονιά και θα αρχίσεις να την κόβεις. Μόλις σε ρωτήσω τί κάνεις, θα μου πεις κόβω τη λεμονέα. Και θα σε ξαναρωτήσω εγώ: γιατί κόβεις τη λεμονέα; Και εσύ θα μου απαντήσεις για να μην την τρώνε τα κακά.

(Αυτή ήτανε η γητεία που είχε φτιάξει η Μπελομηνού.)

— Τρεις φορές θα το πούμε αυτό και μετά θα κατεβείς.

Ο Μπελοκοσμάς προθύμως ανέβηκε στη λεμονιά και άρχισε να τη κόβει.

Και αρχίζει η παράσταση:

- Τί κάνεις μωρέ Κοσμά;
- Κόβω τη λεμονέα.
- Και γιατί κόβεις τη λεμονέα;
- Εσύ δε μου τόπες;
- Όχι μωρέ γρουσουζή, κατέβα κάτω.

Κατέβηκε ο Μπελοκοσμάς και άρχισε πάλι η πρόβα απ' την αρχή...

Πάλι στη λεμονιά απάνω ο Κοσμάς, πάλι το
πριόνι, πάλι η ίδια ερώτηση:

— Τι κάνεις εκεί μωρέ Κοσμά;

— Κόβω τη λεμονιά.

— Και γιατί κόβεις τη λεμονιά;

— Εσύ δε μου τόπες;

— Ώ! κακό χρόνο νάχεις γρουσουζή, θα μου
κόψεις όλη τη λεμονιά και η γητεία δεν θα γίνει,
κατέβα κάτω γρήγορα!

Κάτω πάλι ο Μπελοκοσμάς, πάλι απ' την αρχή,
πρόδες, πάλι πάνω, πάλι κάτω, ώσπου στο τέλος
η λεμονιά κόπηκε και η γητεία δεν ειπώθηκε.

Κακήν κακώς ξεπόρτισε τον Μπελοκοσμά η Μπε-
λομηνού, και πριν κλείσει την αυλόπορτα τούδωσε
και δύο φάσκελα για την πληρωμή του.

Και ταύτα λαβών ο Μπελοκοσμάς απήλθεν ου-
δέν εννοήσας.

ΧΑΡ. ΦΑΤΣΕΑΣ

* Κατσιλαμπράχεις = Τσιριγώτικη κατάρρα, ί-
σως κακή Λαμπρή νάχεις.

Ἀττικό Τοπίο

Πέρα κει προς τη θάλασσα
Της Αρχαίας Σαλαμίνας
Δες τον ήλιο που γέρνει
Σε πορφύρινη δύση!

Συγνεφάκι' απαλά και μελίχροα,
Χινοπώρου παιδιά,
Πόση χύνουν γαλήνη
Σε καθρέφτινη θάλασσα,
Σε βουνά μενεξόχροα,
Ημερωμένα, καμπύλα!

Κι ο καπνός του εργοστάσιου,
Κει στα βάθη του ορίζοντα,
Που ολοῖς' ανεβαίνοντας,
Προχωρεί και διαλύεται
Στων νεφών τις ανταύγειες,
Πόση αλήθεια δε δίνει
Απολλώνεια γαλήνη
Στ' απαλό του χινοπώρου
Τ' αττικό το τοπίο!

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗΣ

Παντρεμένη φάβα, Πανάδα και... Γραία

Από τον ΠΑΝΟ ΒΡ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Πριν ιστορήσω και περιγράψω τα ανωτέρω θέματα οφείλω να κάνω γνωστό στους νεώτερους αναγνώστες μου ότι και τα τρία είναι παραδοσιακά φαγητά ως κι αυτή η... Γραία.

*

Κι ως αρχίσωμε από τη γραία για να μη παρεκτιμήσω ότι την περιφρονούμε, ότι δεν τη σεβόμαστε, ότι δεν την καταδεχόμαστε, ότι δεν είναι... νόστιμη έστω και Γ ρ α ί α 1000 και πλέον ετών. Μακάρι νάξερα τα χρόνια της, και νάφθανα στα μισά, αλλά όρθιος και γερός, καθώς κι εσείς που με διαβάσετε.

1) Η γραία μας λοιπόν είναι φαγητό παραδοσιακό κι όλοι οι παλαιότεροι θάχουν φάει και θα το θυμούνται επειδή είναι νοστιμώτατο.

Τώρα πια αυτή τη γραία την έχουν ξεχάσει, κι οι νεώτεροι, αν την θυμούνται, δε την καταδέχονται και την έχουν πετάξει στους σκύλους και τις γάτες οι αθεόφοβοι. Βρε παιδιά, δεν την λυπηθήκατε που χρόνων γύρισμα εχόρτασε και μεγάλωσε κι εμάς, όσοι την προλάβαμε, και τους παλιώνων προγόνους μας;

Συνταγή παρασκευής της γραίας: Παίρνουμε το ανάλογο αλεύρι, αν έχουμε σμιγού καλύτερα, για τα άτομα που θα ταισώμε. Το βάζουμε σε μια βαθύη σκουτέλα, ρίχνουμε το ανάλογο αλάτι και στη συνέχεια νερό και το αναδεύουμε όσο να γίνει χυλός σαν το χυλό της τηγανίτας. Ρίχνουμε στο τηγάνι το ανάλογο λάδι, το βάζουμε στη φωτιά κι αφού κάψει το λάδι ρίχνουμε όλο το χυλό μαζί τον οποίο αναδεύουμε αργά - αργά για να ψήνεται ομοιόμορφα. Με το ανάδεμα κι όσο ψήνεται κομματιάζεται σε τεμάχια κακοτράχαλα, μικρά και μεγάλα σαν μπουκιές ή μεγαλύτερα, κι αφού ψηθεί σερβίρεται ζεστή και τραγανή και τρώγεται τη συνοδεία τυριού, ελιών και άφθονου άκρατου κρασιού κι είναι όπως είπαμε φαγητό πολύ νόστιμο. Τό 'φτιαχναν οι νοικοκυρές τώρα το χειμώνα σε μέρες βροχερές και κρύες που η οικογένεια κλεινότανε στο σπίτι. Το κακοτράχαλο κι όλο ρυτίδες σχήμα της μοιάζει με πρόσωπο δασανισμένης, στερημένης, πικραμένης κλπ. γραίας εξ ου και η ονομασία του φαγητού Γ ρ α ί α.

Φτιάξτε φίλοι μου όσες μερίδες σας χρειάζονται, να θυμηθείτε τα παλιά και ωραία εκείνα χρόνια και καλή όρεξη.

2) Παντρεμένη φάβα. Η φάβα είναι γνωστή σ' όλους, νέους και γέρους και δεν χρειάζεται ιδιαίτερη παρουσίαση παρά μόνον ότι ως όσπριο είναι χορταστικό, θρεπτικό φαγητό και νόστιμο, όταν βράσει σε τσουκάλι πηλίνο με νερό στέρνας. Πριν αρχίσει να κοχλάζει βγάζει στην επιφάνεια πολύ όσπριο αφρό και πρέπει να την ξαφρίσωμε, αλλιώς θα μουρίσει. Είναι δηλ. φαγητό που ξαφρίζεται σαν το κρέας κι ο λαός λέει ότι φαί που ξαφρίζεται είναι καλό. Το εβεθαίωνα μετά πεποιθώς ο σείμνηστος Γιάννης Χαρατζάς ο εκ Κεραμωτού.

Όλοι οι Τσιριγώτες καλλιεργούσαν και καλλιεργούν αλλ' ελάχιστοι φάβα λαθουρένια και της ποικιλίας Μαναρόλι που ήταν έξτρα αλλά σήμερα εχάθη και το σόι!!!

Πριν αποβράσει τρώγεται με το ζουμί της ανακατεύοντας μαζί φλούδα χωριάτικου σμιγαδερού ψωμιού με λάδι και λεμόνι κι είναι υπέροχη και νοστιμώτατη μετά ωμού κρομμύου και οίνου. Στη φάση αυτή λέγεται συμπάπουδη δηλ. το παπούδι = κουκί δεν έχει διαλυθεί.

Αφού βράσει καλά και γίνει αλοιφή τρώγεται με λάδι, λεμόνι ή ξύδι, και τα δύο πάνε θαυμάσια αλλ' απαιτητήτως με κρεμύδι φρέσκο ή ξηρό, ελιές, τουρσιά κλπ. όπως ρέγγα ή σαρδέλα. Κι όπως «χωρός χωρίς παιχνίδια δεν γίνεται, έτσι και φάβα χωρίς κρεμύδι δεν τρώγεται» λέει πολύ σωστά ο λαός.

Αλλ' ως εδώ είπαμε για τη λεύτερη, την ανύπαντρη δηλ. φάβα και τώρα θα πούμε για τη παντρεμένη που νομίζω λίγοι την ξέρουν. Αν περιεξέει βραστή φάβα δεν την πετάμε και την άλλη μέρα την τρώμε παντρεμένη. Επειδή ως τότε έχει πετρώσει την διαλύουμε με νερό, βάζουμε το τηγάνι στη φωτιά με λάδι και ψιλοκομμένο κρεμύδι, αν θέλουμε ρίχνουμε και λίγη τομάτα πελτέ κι αφού ψηθούν ρίχνουμε τη φάβα χυλό όσο κι αυτή να ψηθεί ανακατεύοντας μη πιάσει και χαλάσει η νοστιμιά της που είναι εξαιρετική. Μ' άλλα λόγια παντρέψαμε τη φάβα με τον αχώριστο σύντροφό της το κρεμύδι, ήπιαμε, ευφρανθήκαμε, διασκεδάσαμε και χορέψαμε, τραγουδήσαμε πλήρως ικανοποιημένοι που ο γάμος παρέμεινε και θα παραμείνει ανθόσπαρτος κι ανέφελος εις τους αιώνες.

Σημειώσεις: Η βραστή φάβα συμβαίνει να τσι-
κνώσει από έλλειψη νερού ή πολλής φωτιάς και
τότε λέγεται τσικνωμένη. Δηλ. κολλά στο πάτο
του πήλινου τσουκαλιού κι έχει μυρωδιά και γεύ-
ση ελαφρώς καμένου φαγητού. Σε πολλούς αρέσει
η τσικνωμένη φάβα και την προτιμούν, όπως οι
Θεοί των αρχαίων προγόνων μας που ευφραίνον-
το από τη «κνίσσα» μυρωδιά των θυσιαζομένων
προς τιμήν των ζώων, όταν ψηνόντουσαν στη θρα-
κιά του βωμού.

★

3) Πανάδα: Είναι κι αυτή φαγητό παραδοσια-
κό αλλά συνάμα και... φάρμακο και μάλιστα
ξαρωστικό!!! Δηλ. όταν ο κάθε άρρωστος έτρω-
γε πανάδα γινότανε καλά. Είναι μ' άλλα λόγια
η αρχαία μα και νέα ελληνική λέξις πανάκεια
που σημαίνει «φантаστικό φάρμακο που θερα-
πεύει πάσαν νόσον» κατά το λεξικό Δημητράκου.

Τα χρόνια εκείνα τα παλιά μα και τα νεώτερα
που όλοι μας το θυμόμαστε κι όλοι μας έχουμε
φάει από τα χέρια της μάνας μας πανάδα για να
ξαρωστήσουμε να γίνωμε καλά από συνάχι, κλπ.
Και δεδομένου ότι τα χρόνια εκείνα φάρμακα δεν
υπήρχαν, ή κι αν υπήρχαν δεν τάβρισκαν στα απο-
μακρυσμένα χωριά, αλλά και λόγω φτώχειας δεν
μπορούσαν να τ' αγοράσουν, χρησιμοποιούσαν
τα πρακτικά φάρμακα και τις γητείες για τη थे-
ραπεία νοσημάτων, ιδίως της βασκανίας — μά-
τιασμα — όπως και τα ξόρκια για την εκδίωξις
πονηρών πνευμάτων με σκοπό τη θεραπεία αρ-
ρώστων. Υπήρχαν και υπάρχουν άνθρωποι ιδίως
γυναίκες που με γητειές εθεράπευαν το ερυσί-
πελας (ριζιπίλα, κριθαράκι του ματιού, αγιά-
θονα, ανεμοπύρωμα κλπ. κλπ.) ανθρώπων και ζώ-
ων.

Έτσι κι η πανάδα χωρίς να είναι γητεία ή
ξόρκι εχρησιμοποιείτο ως ξαρωστικό (θεραπευ-
τικό) φαγητό. Αν ήταν ή δεν ήταν δεν το ξέρω·
ξέρω όμως ότι είναι ένα πολύ καλό θρεπτικό και
νόστιμο φαγητό. Οι παλαιότεροι το βεβαιώνουν.

Συνταγή: Βάζομε σ' ένα τσουκάλι ή κατσαρό-
λα το ανάλογο νερό, αλάτι και λάδι, σε λίγο ρί-
χνομε παξιμάδια φρυγανισμένα κατά προτίμη-
σιν κριθαρένια ή σμιγαδερά κι αν δεν έχουμε ψω-
μί, ιδίως τη φλούδα εις τεμάχια, και τ' αφήνομε
ώσπου να βράσουν και σερβίρουμε τη πανάδα με
το ζουμί της κι από πάνω τριμένο τυρί αλλά να
φαγωθεί ζεστή - καυτή για καλύτερο θεραπευτικό
αποτέλεσμα. Είναι, φίλοι μου, νοστιμότατη και
πού ξέρομε ίσως θεραπευτική ορισμένων ελαφρών
παθήσεων. Κι όταν στα σπίτια των οικογενειών
ή και σπίτια άλλων νοικοκυριών ρωτούσαν κά-
ποιον αν θέλει από το τάδε φαί ή ποτό και συνέ-
δαινε να του αρέσουν, απαντούσε: «Θέλεις άρ-
ρωστε πανάδα;» Αυτό θα πει ότι η πανάδα φαί-
νεται πως κάνει καλό. Και ως σήμερα η φράσις
στέκεται καταστάσα παροιμιώδης και λέγεται
συχνότατα: «Θέλεις άρρωστε πανάδα;» Πολλοί
ακόμα, ιδίως γερόντισσες και γέροντες φτιά-
χνουν πανάδα.

Και τώρα φίλοι και φίλες μου αγαπημένοι, αν
στομαχιόσατε με τη γραία και τη παντρεμένη
φάβα βράσετε μια πανάδα να ξαρωστήσετε. Πε-
ραστικά σας.

Λιβάδι 23.2.1986

«Η Λυγερή»

ΒΡΕΤΤΟΥ ΤΡΙΑΡΧΗ

(Ήλθε κι αυτή στα Κύθηρα
εκεί το θάμα γίνηκε.)

Για μουσική, για έρωτα, για της Θεάς λατρεία,
οι Χάριτες συνάζουνε, να γίνη μελωδία,
τα γλυκολάλητα πουλιά, αηδόνια, χελιδόνια·
και φτερουγιάζουνε μαζί σπουργίτια με παγώνια.

Και κελαηδούνε πέρδικες, κοτσίφια ξεφωνίζουν,
πολλά σπουργίτια σύννεφο τα μάτια σου ζαλίζουν,
τους ύμνους λένε οι Χάριτες με συντροφιά τα αηδόνια,
τους ύμνους για τον Έρωτα, για τη Θεά Αφροδίτη!

Βλέπει κι ακούει η Λυγερή τη θεία υμνωδία,
ήλθε κι αυτή στα Κύθηρα για της Θεάς λατρεία!

Σώμα, μορφή, περπάτημα, έχει νεράϊδας χάρη,
ο κάθε νιός edίσταζε το θήμα της να πάρη·
τη λαμπυρίζει τη ζωή, γλυκολαλούν Σειρήνες
και με τ' αηδόνια οι Χάριτες της τραγουδούν κι εκείνες
Θείο τραγούδι ερωτικό!

Έχει ουράνια ομορφιά και λάμψη τόσο θεία,
που ο κάθε νιός σεβότανε τη θεία οπτασία!

Άλλες κοπέλλες ξώχαρες περνούν ζευγαρωμένες,
στεφάνια έρωτα κρατούν, γελούν ευτυχισμένες·
κατάμονη η Λυγερή δε βγαίνει στο συργιάνι,
παράμερα πικραίνεται πολύ δυστυχισμένη!

Γλώσσες κακές ξετρέχουνε, πως είναι φαντασμένη,
πως ήθελε τον έρωτα ατζάτο και μπρατσάτο,
πως είναι κακανάρεσκη,
πολύ - πολύ φιλάρεσκη
και να της έχη ο έρωτας,
ο άγουρος καλός της
κάθε πρωί και πάντοτε ένα σταμνί γιομάτο,
να την κερνά γλυκό κρασί, νέκταρ κρασί μοσχάτο·
τέτοια κακά ξετρέχουνε για τη δυστυχισμένη!

Μα οι Θεοί στο άδικο το θάμα τους το κάνουν!
στέλνουν τις θείες Χάριτες τη Λυγερή να γιάνουν!

Και να που τώρα η Λυγερή, με ρόδα στολισμένη,
με τον αραχνούφαντο, τον άγουρο καλό της,
γλυκά γελά και χαίρεται το ταίρι το δικό της!
Ο Έρωτας την έκαμε κι αυτήν ευτυχισμένη!

Και κάθε τόσο τη ρωτούν και την παρακαλούν
το πως αγάπησε να πη και να τους πη ζητούνε,
το πως αγάπησε να πη, που πάντα πρώτα αρνιόταν.

Με τα πολλά κατάφεραν, τους λέει κατά γράμμα,
πως με σπουργίτι γίνηκε το ιδικό της θάμα:

«Μια μέρα που καθόμουνα κατάμονη στον κήπο
κι αναπολούσα τις χαρές, τα χάδια της μαμάς μου
και με τ' αηδονία έσμιγα τη γλύκα της λαλιάς μου,
νοιώζω σαν χαρχάλεμα κι ακούω κάποιο χτύπο:
ξεπήδησε, φτερούγισε ένα μικρό σπουργίτι
και μ' ένα αηδόνι συντροφιά μου τσίμπησε τη μύτη.

Αυτό, αυτό μου φάνηκε
— στον ύπνο μου, στον ξύπνο μου —
μα δε μου κακοφάνηκε,
γιατί γλυκά με γλύκανε ουράνια μελωδία!
Και τότε πρωτογνώρισα
χρυσό κι αραχνούφαντο,
τον πολυαγαπητό μου,
που το στεφάνι μου 'δωκε, του έρωτα μαγεΐα!

Μη με ρωτάτε πιότερα
— το πώς, το τί και το γιατί —
αν ο καλός μου θα μου πη, θα πω και περισσότερα.

Του γέλασε, της γέλασε, μ' αγάπη, με λατρεία·
γλυκά γελούν, θωρείς κι ακούς, μια θεία οπτασία,
μια θεία μελωδία!

Με τον Αραχνούφαντο, τον άγουρο καλό της,
η Λυγερή, πιο λαμπερή, ξεβγαίνει στο συργιάνι,
έχει κι αυτή χαρούμενη, το ταΐρι το δικό της,
κι ευτυχισμένη χαίρεται του έρωτα στεφάνι!

Κάτω εκεί στα Κύθηρα θεόσταλτο σπουργίτι
μας το κολλά στο πέτο μας
για προκοπή και για χαρά
το μαγικό μαγνάδι,
που δίνει μας και κάνει μας και μας φορεί κορώνα
για τον παλμό της νίκης μας στον κάθε μας αγώνα!

Του τραγουδούν κάθε πιστού οι Χάριτες τραγουδία
και τον μυρώνουν, μύρα τους και κόκκινα λουλούδια
και του κολλούν μαγνάδια τους παντοτεινή κορώνα
και τον αρραβωνιάζουνε μ' ολόχρυσο αρραβώνα
τον κάθε αραχνούφαντο με μια γλυκειά αμαζόνα.

Με τον Αραχνούφαντο, τον άγουρο καλό της,
νάτην και πάλι η Λυγερή, εβγήκε στο συργιάνι,
είναι πολύ χαρούμενη, της πάει το στεφάνι
κα ιτης κρεμούν οι Χάριτες μαγνάδι στο λαιμό της,
δώρο χρυσό του γάμου της με τον πανάκριδό της!

Γελά ο Αραχνούφαντος, γελά κι η Λυγερή του,
ακούς τον θείο Έρωτα, τη θεϊκή φωνή του,
όλοι γελούν στον Έρωτα και στη γλυκειά Αφροδίτη,
τρανή του δίου μας Θεά σε όλον τον Πλανήτη.

Ιούνιος 1986

Η Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στο Πούρκο

Η γιαγιά μου, η μάνα του πατέρα μου, είχε κάνει το πρώτο της παιδί κόρη, και επειδή κατά την νοστορία της εποχής, ήθελε να είναι αγόρι, την είχε πιάσει ανησυχία και αγωνία, όταν περίμενε το δεύτερο παιδί της. Έτσι τις τελευταίες μέρες επηρεασμένη, είδε στον ύπνο της ένα συμβολικό όνειρο.

Είδε μπροστά της ολοζώντανο, όπως στο εικόνισμα, τον Άγιο Δημήτριο, με το καφεκόκκινο αλόγο του και με το δόρυ του.

«Θα κάνεις αγόρι, αλλά θα το βαπτίσεις εκεί», της είπε. Και έφυγε καλπάζοντας. Η γιαγιά έλεγε, ότι άκουγε τα πέταλα, σαν να ήταν ξύπνια, για τον Άγιο Δημήτριο, στο Πούρκο. Αυτό έγινε γύρω στα 1918. Πραγματικά η γιαγιά μου έκανε αγόρι, τον πατέρα μου, και τον βάπτισε στον μεσαιωνικό ναό του Αγίου Δημητρίου, στο Πούρκο.

Αλλά μιάς που το έφερε το όνειρο, θα σας αφηγηθώ μια ιστορία, που έχει σχέση με την τόσο αξιόλογη αυτή εκκλησία. Το αφήγημα αυτό το αφιερώνω βέβαια, στο πατέρα μου Δημήτριο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

Οι τρομερότεροι πειρατές, που έπληξαν τα Κύθηρα ήταν οι Βερβερίνοι.

Οι Βερβερίνοι ζούσαν στην βόρειο Αφρική. Ήταν υπό την προστασία του Σουλτάνου της Πόλης. Ο πρώτος διοργανωτής τους ήταν ο Χαϊρεντίν Μπαρμπάροσα. Επί τρεις αιώνες οι Βερβερίνοι μέχρι το 1838 κυριαρχούσαν στην Μεσόγειο, με ορμητήρια την Τύνιδα, την Τρίπολη και το Αλγέρι, το μεγαλύτερο σκλαβοπάζαρο όλων των εποχών. Οι φονεργοί αυτοί κουρσάροι έκαναν την εμφάνισή τους στο Τσιρίγιο από πολύ παλιά, αλλά γύρω στα 1800 μ.Χ. έκαναν τις σπουδαιότερες επιδρομές. Μια από αυτές ήταν στην παραδοσιακή εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, στο Πούρκο, στον ομώνυμο συνοικισμό της εποχής εκείνης.

Ήταν η Άγια Νύχτα του Πάσχα, της Λαμπρής, μια γλυκειά και όμορφη νύχτα. Η εκκλησία ήταν γεμάτη από τους κατοίκους της περιοχής.

Για την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου δεν έχει εξακριβωθεί ο χρόνος κατασκευής της, διότι έχει υποστεί πολλές μετατροπές, όμως η ιστορία της ξεκινάει από τους βυζαντινούς χρόνους. Έχει χαμηλό ύψος, μικρά παράθυρα και χοντρούς τοίχους, η γραμμή της ήταν σύμφωνα με τις ανάγκες της εποχής για προστασία από τις επιδρομές των πειρατών. Αλλά εκείνη την μοναδική Λαμπρή, οι εκκλησιαζόμενοι έμειναν απροστάτευτοι για διάφορους λόγους.

Η εκκλησία ήταν στολισμένη με μυρτιές και διολέςτες. Στα μανουάλια έκαigan κεριά, που σκόρπιζαν το πυκνό σκοτάδι της νύκτας και τόνιζαν τα κουρασμένα πρόσωπα των ανθρώπων. Των ανδρών με την πλέκτινη σκούφια και των γυναικών με το μεταξωτό ή λινό μαντίλι. Μερικά παιδιά λαγοκοιμόντουσαν, στις πεζούλες, που υπάρχουν μέσα στο ναό. Επικρατούσε ησυχία, μόνο οι βυζαντινές ψαλμωδίες ακουγόntonταν, μια γλυκιιά γαλήνη και περισυλλογή, τους είχε συνεπάρει όλους.

Οι άγιες τοιχογραφίες Κρητικής σχολής, φάνταζαν σε ένα επιβλητικό μεγαλείο. Οι τοιχογραφίες της Γέννησης, της Υπαπαντής, της Σταύρωσης, θέματα που ακολουθούν εικονογραφικά πρότυπα, της σχολής, από τις αρχές του 16ου αιώνα. Στην δεξιά πλευρά υπάρχει σε μεγάλο μέγεθος η εικόνα του Αγίου Δημητρίου.

Όλες γενικώς οι αγιογραφίες, αυτής της γραμμής, έχουν ομοιόμορφα χρώματα, λιτότητα στην ποιικιλία των χρωμάτων, αλλά πλούτο στην εικονογράφηση. Χρώματα ζωηρά, όχι φανταχτερά, αλλά σε σκηνές, που έχουν χαρακτήρα φαντασμαγορικό.

Τα κεριά θέρμαιναν τον αέρα και το λιθάνι σκορπούσε μια βαριά, αλλά ευχάριστη ευωδία, που έφθανε μέχρι το ξύλινο τέμπλο, των δώδεκα Αποστόλων και πιο πάνω ακόμα.

Από αφηγήσεις, είναι γνωστό, ότι όλες οι επιδρομές στα Κλαράδικα - Πούρκο, γινόντουσαν, αφού οι κουρσάροι άραζαν τα καράδια τους στο Μελιθόνη. Το διάλεγαν, διότι είχε αθέατο όρμο με κατάλευκη αμμουδιά, σπηλιές και η περιοχή ήταν απότομη, δύσβατη. Αυτό το ήξεραν οι αρχές και οι Τσιριγώτες, αλλά οι Βερβερίνοι, σαν σαρκοφάγα ζώα, ήξεραν πάντα να αιφνιδιάζουν. Έτσι εκείνη την άγια ώρα για τους αθώους χριστιανούς, τα αφρικανικά θηρία ξεκινούσαν για την λεία τους. Ήταν σκοτάδι πίσσα, οι κουρσάροι με τα μαχαίρια στο στόμα ανέβαιναν τις βραχώδεις βουνοπλαγιές.

Ένα σημαντικό μέρος του αιφνιδιασμού, οφειλόταν στο ότι είχαν μαζί τους, έλληνες εξωμότες ή πειρατές, που αποφάσιζαν τα μέρη επίθεσης και τους έδειχναν τον δρόμο.

Όταν πλησίαζαν στην εκκλησία, βγήκε ένας άνδρας με το όνομα Φατσέας, άκουσε τον θόρυβο των βημάτων, κατάλαβε, μπήκε πάλι στην εκκλησία, πήρε την γυναίκα του και ήσαν οι μόνοι, που γλύτωσαν από ό,τι επακολούθησε. Οι Βερβερίνοι, όπως συνήθως, άλλους έσφαξαν και άλλους τους αιχμαλώτισαν για να τους πουλήσουν σκλάβους στο Αλγέρι.

Η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στο Πούρκο, είναι η σημαντικότερη ίσως των Κυθήρων, είναι ένα

μνημείο τέχνης. Για παρόμοιες περιπτώσεις στην Ευρώπη, γίνονται αναφορές και αναφορές, συμβούλια και συμβούλια. Το κράτος τις ενισχύει οικονομικά, μέχρι έρανοι γίνονται, και λειτουργούνται κυρίως, στις επίσημες γιορτές, όπως παράδειγμα η εκκλησία της Παναγίας στην Βαλέρ της Ελβετίας, που περιέχει και το αρχαιότερο εκκλησιαστικό όργανο στον κόσμο του 1399.

Ο μεσαιωνικός ναός του Αγίου Δημητρίου είναι τρίκλητη βυζαντινή και περιέχει τις εκκλησίες των Αγίων Νικολάου και Βαρβάρας, αλλά σε καλλίτερη κατάσταση διατηρείται του Αγίου Δημητρίου. Μόνιμος υπεύθυνος και ξεναγός είναι ο τέως ταχυδρόμος, ο Μεγαλοκονόμος.

Ταξίδι στα Κύθηρα

Κι αν είσαι μια συνήθεια μου παλιά κι αγαπημένη
μέρα τη μέρα πιότερο το βλέμμα σου μ' ανάδει.
Κάτι στο φως μεθυστικό θαρρώ πως μ' ανασταίνει
και πως γλυκά με κοίμησες δεν τόχω καταλάβει.

Δεν είναι το τραγούδι σου που τώρα με μαγεύει
μονάχα το ταξίδεμα στ' ανάλαφρο καράδι
κι ο φλοίσβος των ονείρων μου στα χέρια σου αλαργεύει
σα μακρινό νανούρισμα που σβήνεται και παύει...

13.10.1976

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΡΕΤΖΟΣ

Από την «ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ ΣΤΗ ΣΙΩΠΗ» - Αθήνα 1985

Ἡ ἱστορία τοῦ Ποταμοῦ

Απὸ τὸν ΒΙΚΤΩΡΑ ΠΑΝΑΡΕΤΟ

Επαγγελματικά, Κοιν. Πρόνοια καὶ ἄλλα ενδιαφέροντα (ὅπως τὰ ἐξῆς τὰ 30 τελευταῖα χρόνια τῆς ἐμπορικῆς μου σταδιοδρομίας στὸν Ποταμό, 1936—1966 καὶ ἀπὸ τὶς πληροφορίες που μπόρεσα νὰ συγκεντρώσω).

★

Αρχίζω ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τοῦ Ποταμοῦ.

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΚΙΝΕΑ ἀπὸ τοὺς Κάμπους (Ζαγλανικιάνικα). Σιδηρουργεῖα· κατὰ σειρά διαδεχθέντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

- 1) Γεωργίου Κοκινέα
- 2) Σπύρου Γεωργίου Κατσούλη ἀπὸ τὰ Κατσουλιάνικα
- 3) Γεράσιμου Κομπή ἀπὸ τὰ Λογοθετιάνικα
- 4) Σπύρου Κ. Παυλάκη ἀπὸ τὸν Ποταμό. Τὸ ἀνοίξε Νοέμβρ. 1958 ὁ 4ος.

α) **ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΜΗΝΑ ΚΩΣΤ. ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ - ΜΠΕΛΟΥ**

Τὸ ἀγόρασε ἀπὸ τοὺς κληρονόμους Νικολ. Κορωνάου - Χρυσούλη δίπλα στὸ πηγάδι «Μερτίδι».

- 1) Σαγματοποιεῖον Αθανασίου Κανακουσάκη ἀπὸ Κρήτη.
- 2) Λεμοναδοποιεῖο Κων(ν)ου Λαδά ἀπὸ Αγ. Αναστασία (1952).
- 3) Λεμοναδοποιεῖο Κ. Λαδᾶς καὶ Θεόδωρος Κωνστ. Ανδρόνικος μέχρι 1959.
- 4) Λεμοναδοποιεῖο Κωνστ. Λαδᾶ· τὸ κράτησε ἀπὸ Απρίλ. 1959 ἕως Μάρτ. 1961.

β) **ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΜΗΝΑ ΚΩΝΣΤ. ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ - Μπέλου** ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σπίτι Μιχ. Ι. Μεγαλοκονόμου «δημάρχου».

- 1) Δημοτικὸ Σχολεῖο Θηλέων Ποταμοῦ κατὰ τὸ 1895.

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΜΟΥΡΟΥΤΗ (Φρατζολά) στὸ κάτω χωρίο

- 1) Δημοτικὸ Σχολεῖο Θηλέων Ποταμοῦ (γύρω στὰ 1920)· διευθύντρια Κατίνα Στρατῆ Ζαγλανίκη.

ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΤΙΡΙΟ Δημοτικὸ Σχολεῖο Ἀρρένων Ποταμοῦ.

Απὸ τὴν Ἀγγλικὴ προστασία μέχρι τῆς ἀνεγέρ-
ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ

σεως τοῦ Δηλαβερείου δημοτ. Σχολείου Ποταμοῦ (περίπου 1923). Εκεί, μετὰ, ἐστεγάσθη τὸ ημιγυμνάσιο Ποταμοῦ.

ΚΤΙΡΙΟ ΜΗΝΑ ΦΑΡΔΟΥΛΗ (Γκίκα)

Ελληνικὸ Σχολεῖο· διευθυντὴς Γεώργιος Ευσταθ. Τσιγγούνης (σχολάρχης). Πέθανε στὴν Κρήτη τὸ 1954 εἰς ἡλικίαν 89 ἐτῶν. Ἡ σύζυγός του Χαρίκλεια πέθανε στὸν Ποταμό τὸ 1951.

Λεμοναδοποιεῖο Θεοδ. Ι. Αρχολέκας καὶ Μπομπὸς Ν. Νοταρᾶς ἀπὸ Μάρτιο 1961.

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΦΥΡΟΠΟΥΛΟΥ συζύγου τῆς Γρηγόρας κόρης τοῦ Καπετάν Αναγνώστη Πανάρετου - Μποτολή, ἀπέναντι στὸ πηγάδι «Μερτίδι».

- 1) Ελαιοτριβεῖο Καπετάν Αναγνώστη

2) Υποδηματοποιεῖο Θεοδώρου Ι. Μουλοῦ ἀπὸ Ιούλιο 1960 ἕως Ἰανουάριο 1962. Απρίλιος 1964 ἡγοράσθη ἀπὸ Ἰωάν. Γ. Γαλακᾶτον.

ΣΑΠΩΝΟΠΟΙΕΙΟ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ - ΜΠΟΤΟΛΗ κάτω ἀπὸ τὸ «Μερτίδι».

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΧΑΡΑΛ. ΜΕΛΙΤΑ

1) Μπακάλικο, τσαγκαράδικο ἀπὸ 1895 ἐπὶ 30 καὶ πλέον ἔτη. Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε καὶ

2) Χειροκίνητον ελαιοτριβεῖο — γύριζε τὶς ρόδες — πέτρες τὸ μουλᾶρι τοῦ γύρω στὰ 1920. Με τὸ ἴδιο μουλᾶρι καὶ κάρο ἔκανε διάφορες μεταφορές ἀπὸ Αγ. Πελαγία καὶ Καψάλι.

Ὁ Χαρ. Μελιτᾶς υπῆρξε ἕνας συμπαθὲς φιλήσυχος τύπος με διαρκὲς χαμόγελο. Πέθανε στὶς 13. 10. 1950 σὲ ἡλικία 80 ἐτῶν.

- 3) Σαγματοποιεῖον Αθανασίου Κανακουσάκη
- 4) » Χαρ. Διον. Βαγγῆ
- 5) Λεμοναδοποιεῖο Κων(ν)ου Λαδά κατὰ τὸ 1951.

ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΛΙΤΑ (ἀδελφὸ τοῦ Χαράλαμπου)

- 1) Σιδηρουργεῖο Αφών Σπύρου καὶ Εμμ. Παυλάκη
- 2) Σιδηρουργεῖο Εμμανουὴλ Παυλάκη ἀπὸ Νοέμβριο 1959 ἕως Ἰούλιο 1966.

(Συνεχίζεται)

Τό μάζεμα τῆς ἐλίας

Αργοκυλούν τα σύννεφα,
περνοδιαβαίνουν χρόνοι,
στη μοναξιά και στη σιωπή
μελαγχολί' απλώνει
και μέσα στα μάτια της ψυχῆς
αλλάζουνε οι τόνοι....

Η φύση ὅλη χαίρεται
στη διάβα του καιροῦ της,
τη γέννηση τ' ἀνάθρεμα,
τη λεβεντιά, τη νιότη
κι ἔρχονται 'κείνα τα μουντά
και δειλοπονεμένα
τα δειλινά τ' ἀξέχαστα
και τα 'νειροπαρμένα.

'Ετσι δακρύζ' ο ουρανός
κι αναλαμπές γεμίζει
και τ' αεράκι τ' απαλὸ
πιο γρήγορα ανεμίζει,
το χάδι γίνεται σκληρὸ
κι η θάλασσα ασπρίζει,
πότε σιγά, πότε γοργά
τη πλάση νανουρίζει.

Μεσ' στα γλυκοχαράματα
του ὕπν' ανατριχίλα

σηκώνονται και τρέχουνε,
καλὴ καρδιά κι ἐλπίδα
και πέφτουνε στο θρόϊσμα
τ' ἀνέμου, λίγα φύλλα.

'Ετο' η δουλειά δεν σταματά
κι οι ερημιές γεμίζουν,
τραγῶδια, γέλια, πρὸς χαρά
ν' αντιλαλούν αρχίζουν
και τα πουλάκια κελαϊδοῦν
και τη χαρά σκορπίζουν.

Κι ὅταν τ' ἀστέρι τ' ουρανοῦ
ψηλὰ μεσουρανίσει,
λίγο ψωμί, λίγο κρασί
και πάλι θε ν' ἀρχίσει
το μάζεμα της ὁμορφῆς
ελίας να μας τιμήσει.

Και σαν και πάλι κρῦβονται,
μεσ' στις ψηλές βουνοκορφές
του ἡλίου οι χρυσές ἀκτίνες,
τα γαϊδουράκια αρχίζουνε,
να ξεκινοῦνε στις πλαγιές,
μεσ' στις στερνές ἐκείνες
που το σκοτάδ' αργοκυλά
του ἡλι' αντιφεγγιές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΑΡΔΟΥΛΗΣ
ΙΑΤΡΟΣ

Πρόσκληση επίκληση Κυθ. Αδελφότητος Αυστραλίας

Αξιοπρόσεκτη αλλά και άκρως συγκινητική η εγκύκλιος την οποίαν απευθύνει η Κυθ. Αδελφότης τής Αυστραλίας προς τα μέλη της, και κυρίως, εις το σημείον το οποίον αφορά εις την νέαν γενεάν των αποδήμων μας. Την πλήρη πατριωτισμού έκκλησιν, αξίζει να γνωρίσουν οι αναγνώσται μας αλλά και οι εν Ελλάδι Κυθηριοί, δια τούτο και την αναδημοσιεύομεν.

Αγαπητά μέλη,

Κάθε χρόνο αυτή περίπου την εποχή, πολλοί ομογενείς κάνουν το προσκύνημά τους στην Γενέτειρά και στο Νησί μας.

Ωρισμένοι γυρνούν σε αναζήτηση του χαμένου κόσμου μας. Του κόσμου που ξέραμε σαν μικρά, αθώα παιδιά. Όμως έσβησε δυστυχώς για πάντα εκείνη η γλυκειά ανάμνηση, ίσως γιατί κι εμείς άλλωστε αλλάξαμε τόσο πολύ...

Άλλοι γυρίζουν για να ξαναζήσουν με την οικογένειά τους λίγες ξεκούραστες μέρες στο σπίτι που γεννήθηκαν.

Υπάρχουν κι εκείνοι που επισκέπτονται το Νησί για να ξεκουραστούν και ν' απολαύσουν τον ήλιο, τη θάλασσα και τον καθαρό αέρα.

Σε ΟΛΟΥΣ ευχόμαστε «Καλό ταξίδι και καλή

επιστροφή»!

Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι, επιστρέφοντας στην Αυστραλία ελπίζουμε ότι θ' αναγνωρίσουν την σημασία και την αξία των υπηρεσιών της Κυθηροϊκής Αδελφότητάς μας.

Κι ακόμη περισσότερο ελπίζομε ότι, η αναγνώριση αυτή θα τους παρακινήσει να βοηθήσουν και ν' αναμιχθούν στη ζωή και στις εκδηλώσεις της Αδελφότητος.

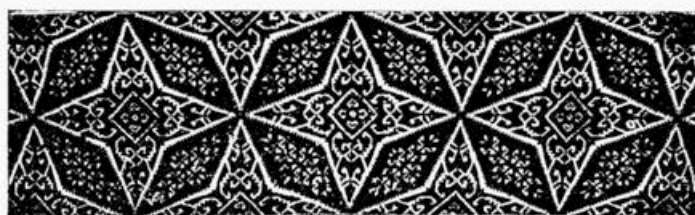
Είναι τόσο εύκολο και απλό να ονειρεύεται κανείς και να ζει το παρόν.

Εκείνο που είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, είναι να δει κανείς το μέλλον. Επομένως το πρόβλημά μας είναι απλό:

Ή θα οργανωθούμε, θα εργασθούμε και θα προγραμματίσουμε το μέλλον ΤΩΡΑ, ή θα χάσουμε τη νέα γενιά μας, που ποτέ δεν θα σκεφθεί για ένα γυρισμό στα Κύθηρα.

Αυτό θα εξαρτηθεί απ' όλους μας. Αρκεί να θυμόμαστε ότι ο χρόνος κυλά γρήγορα. Αξίζει να διαφυλάξουμε και να αναστηλώσουμε το παρελθόν μας. Εκείνο όμως που χρειαζόμαστε ΣΗΜΕΡΑ, είναι να μένουμε ενωμένοι, να προγραμματίζουμε και να εργαζόμαστε για το μέλλον μας ΕΔΩ, για να θρουν και τα δικά μας παιδιά κάτι που ν' αξίζει να διαφυλάξουν και να αναστηλώσουν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κάθε εργασία που δημοσιεύεται στα «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ» αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του γράφοντος και απηχεί τις προσωπικές του απόψεις. Για κάθε τυχόν αναδημοσίευση, πρέπει απαραίτητως να αναφέρεται η πηγή του κειμένου και το τεύχος που δημοσιεύθηκε.
